

Provincie Noord-Brabant

Provinciehuis
Brabantlaan 1
Correspondentie-adres:
Postbus 90151, 5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefax: 073-123610 Telex: 50796 pbnb

Dienst Economische zaken, Bestuurlijke verhoudingen en Welzijn

telefoon 073-812812

Ons kenmerk : nr. 124528/180144 Aan geadresseerde
Uw kenmerk :
Afdeling : WEC
Doorkiesnr. : 812227 drs. E. Koopmanschap
Bijlagen : 1
Datum : 19 juli 1991
Onderwerp : Notitie Podiumkunsten

Hierbij ontvangt u de onlangs in gedrukte vorm verschenen definitieve versie van de Notitie Podiumkunsten.

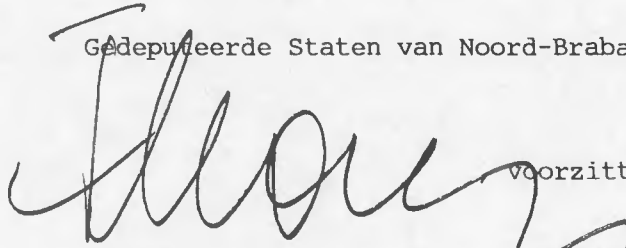
Wij kondigden deze notitie aan in de Nota Kunst in Cultuur (1989), tezamen met notities voor de deelterreinen: Amateurkunst en Kunstzinnige Vorming, Fotografie en Film, Letteren en Monumenten en Archeologie
Ook deze notities zijn thans in gedrukte vorm beschikbaar.

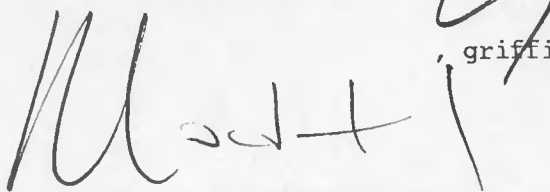
Aan al deze notities ging een ontwerp-notitie vooraf, die wij toezonden aan belanghebbende organisaties en instellingen en aan de Raad voor Welzijn, Onderwijs en Cultuur. Aan de hand van de hierop ontvangen reacties en van het advies van de Raad hebben wij vervolgens de betrokken commissies van advies en bijstand uit Provinciale Staten nog gehoord, alvorens de notities definitief vast te stellen.

Samengevat leggen wij in deze notities de volgende accenten:

- * voor alle deelterreinen: aandacht voor het verlenen van opdrachten;
- * voor het deelterrein Amateurkunst en Kunstzinnige Vorming: aandacht voor de samenhang in de ontwikkeling en uitbouw van de steunfunctie-instellingen;
- * voor het deelterrein Podiumkunsten: een zakelijk steunpunt, honorering van de personeelskosten van uitvoerende kunstenaars, verruiming van de middelen voor Podiumkunsten algemeen en voor cultuur en promotie;
- * versterking van het monumenten- en archeologiebeleid en integratie daarvan in overige onderdelen van provinciaal beleid; meer aandacht voor archeologisch noodonderzoek en het provinciaal depot voor bodemvondsten.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

voorzitter.

griffier.

Notitie Podiumkunstenbeleid

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

Inhoud

3	1.	Inleiding
4	2.	Afbakening beleidsterrein
5	3.	Het tot dusver gevoerde beleid
5	3.1.	Doeistellingen/verantwoordelijkheid
5	3.2.	Praktische uitwerking
7	4.	Ontwikkelingen
9	5.	Kritische terugblik
9	5.1.	Algemeen
9	5.1.1.	Kriteria
9	5.1.2.	Procedure
10	5.1.3.	Rendement
11	5.2.	Subsidiecategorieën
11	5.2.1.	Productie
14	5.2.2.	Voorstelling
14	5.2.3.	Circuit
14	5.2.4.	Workshop/cursus
14	5.2.5.	Opdracht
15	5.2.6.	Festival
16	5.2.7.	Specifieke ondersteuning
17	6.	Voornemens
17	6.1.	Muziek
17	6.1.1.	Het Brabants Conservatorium
17	6.1.2.	Symfonische muziek
18	6.1.3.	Muziektheater
18	6.1.4.	Popmuziek
19	6.1.5.	Jazz- en geïmproviseerde muziek
19	6.1.6.	Orgelmuziek
19	6.1.7.	Kamermuziek
19	6.1.8.	Nieuwe muziek
19	6.1.9.	Oude muziek
20	6.2.	Theater
20	6.2.1.	Het Zuidelijk Theater
20	6.2.2.	Jeugdtheater
21	6.2.3.	Poppentheater
21	6.2.4.	Mime- en bewegingstheater
21	6.3.	Dans
22	6.3.1.	Dansacademie Brabant
22	6.3.2.	Grootschalige dans
22	6.3.3.	Middelgrote/kleinschalige dans
23	7.	Financiële consequenties
24	8.	Samenvatting
27		Bijlage A. Overzicht van mandaat- en termijnsubsidies. Bijlage B. Knelpuntennota

1. Inleiding

Op 23 juni 1989 hebben Provinciale Staten van Noord-Brabant besloten de Nota Kunst in Cultuur vast te stellen als richtsnoer voor beleid. Wij kondigden daarin aan in 1990 een nieuwe notitie podiumkunsten uit te brengen. Deze notitie ligt nu voor. Zij is een vervolg op de notitie provinciaal podiumkunstenbeleid van augustus 1986 en vormt een uitwerking van de Nota Kunst in Cultuur op het onderdeel podiumkunsten. Hoewel zij hiermee nauw samenhangt, kan deze notitie los van de Nota Kunst in Cultuur gelezen worden. In deze notitie maken wij de balans op van het sinds medio 1986 gevoerde podiumkunstenbeleid. Wij geven een overzicht van de resultaten en de knelpunten van het beleid en doen - waar dat kan - voorstellen om de gesignaleerde knelpunten te verbeteren dan wel op te lossen. Deze notitie geldt voor de jaren 1990 tot 1993. Dan presenteert de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur het tweede Kunstenplan voor de periode 1993 tot en met 1996 en zullen wij daarop aansluitend een geactualiseerde Nota Kunst in Cultuur uitbrengen.

Wij sluiten dit hoofdstuk af met een korte inhoudsopgave van deze notitie.

In het volgende hoofdstuk geven wij een afbakening van de beleidsterreinen, waarop deze notitie betrekking heeft.

Vervolgens presenteren wij een panorama van het tot dusver gevoerde beleid. Enerzijds passen de hoofdlijnen van beleid de revue: de geformuleerde doelstellingen en de hiervan afgeleide taken; anderzijds komt de praktische uitwerking hiervan aan de orde: het subsidiebeleid.

Voordat wij in Hoofdstuk 5 kritisch terugblikken op de resultaten en knelpunten van het gevoerde beleid memoreren wij in Hoofdstuk 4 recente beleidsontwikkelingen en relevante nieuwe beleidsinzichten.

De evaluatie van beleid krijgt zodoende meer scherpte.

Bij de evaluatie in Hoofdstuk 5 maken wij een onderscheid tussen algemene aspecten, zoals criteria en procedure, en subsidiecategorieën, die wij afzonderlijk zullen behandelen.

Vervolgens geven wij in Hoofdstuk 6 een korte beschrijving van de positieve en negatieve ontwikkelingen per (deel)sector van de podiumkunsten. Mede aan de hand van de aandachts- en knelpunten in het voorafgaande hoofdstuk geven wij aan hoe wij willen inspelen op positieve ontwikkelingen en hoe wij knelpunten willen

verbeteren. Wij zullen deze voornemens zo concreet mogelijk formuleren.

De financiële consequenties van onze voornemens komen daarna in hoofdstuk 7 aan de orde.

In het afsluitende hoofdstuk 8 geven wij een samenvatting van de belangrijkste gegevens en voorgestelde maatregelen van de notitie podiumkunsten.

2. Afbakening beleidsterrein

In deze notitie komen - vooral in Hoofdstuk 6 - de sectoren muziek, theater, dans en de bijbehorende deelsectoren aan de orde. Hieronder vallen ook de combinaties van (deel)sectoren. De sector audiovisuele media behandelen wij de gelijktijdig uitgebrachte notitie film en fotografie.

3. Het tot dusver gevoerde beleid

3.1. Doelstellingen/verantwoordelijkheid

De doelstelling van het podiumkunstenbeleid van de provincie Noord-Brabant spruit direct voort uit de doelstelling van haar beleid voor het gehele terrein van kunsten en oudheidkunde. Deze doelstelling karakteriseren wij met de trefwoorden behoud, vernieuwing en spreiding van culturele waarden.

Tot 1985 hield het podiumkunstenbeleid vooral het mede instandhouden in van Het Brabants Orkest en van Het Zuidelijk Toneel Globe. Dit gebeurde samen met de rijksoverheid en gemeentelijke subsidiënten. In 1984 bedroeg het totaal provinciaal subsidie voor beide gezelschappen f 4,8 miljoen.

Vanaf 1985 is de provincie - mede als gevolg van de landelijke herstructureringsoperatie podiumkunsten - gestart met het ontwikkelen van een provinciaal podiumkunstenbeleid, dat bij de schaal en de reikwijdte van de provincie past. De grondslagen van het huidige beleid zijn te vinden in de notitie "Voorgestelde uitgangspunten en criteria inzake herstructurering podiumkunsten" van januari 1985. Op basis hiervan hebben Provinciale Staten op 15 maart 1985 besloten voor spreiding, coördinatie en ontwikkeling van podiumkunsten de vanwege de herstructurering podiumkunsten voor de provincie vrijgevalle middelen, f 2,9 miljoen, jaarlijks beschikbaar te stellen.

Vertrekpunt in 1985 was, dat het podiumkunstenbeleid van de provincie enerzijds bepaald wordt door de gegroeide en overeengekomen taakverdeling tussen de drie overheden als gevolg van de herstructurering van het muziek- en toneelbestel en anderzijds door de elgen verantwoordelijkheid voor kunsten, die deze provincie heeft. Het begrip autonomie in complementariteit geeft deze situatie treffend aan.

Als beleidsdoelstellingen worden geformuleerd:

- a. het bevorderen van een pluriform aanbod, evenwichtig gespreid over onze provincie;
- b. het scheppen van mogelijkheden tot deelname door een zo gedifferentieerd mogelijk publiek aan de podiumkunsten van provinciaal belang.

Van deze doelstelling zijn de volgende provinciale taken afgeleid:

1. spreiding en coördinatie van bestaand aanbod;
2. ontwikkeling/totstandkoming van nieuw aanbod.

3.2. Praktische uitwerking

Deze hoofdlijnen van beleid worden in de notitie provinciaal podiumkunstenbeleid 1986 nader uitgewerkt en verfijnd. Dit geldt voor beide provinciale taken.

De *spreidings- en coördinatietaak* krijgt meer reliëf doordat extra aandacht gegeven wordt aan sectoren, die tot 1985 weinig of geen ondersteuning kregen n.l. popmuziek, jazz- en geïmproviseerde muziek, muziektheater, dans, mime, film en poppentheater. Dit gaat samen met het voorrang verlenen aan effectieve vormen van spreiding en coördinatie (circuits).

De *ontwikkelingstaak* komt beter tot zijn recht door het invoeren van een getrapte subsidiëring. Dit houdt in, dat beginnende groepen een stimuleringssubsidie ontvangen, groepen met enige continuïteit een ad-hoc produktiesubsidie en groepen, die in continuïteit op hoog niveau presteren in aanmerking kunnen komen voor een beperkt meerjarig subsidie. Dat de weerbarstige praktijk hier een aantal moeilijk oplosbare knelpunten oplevert zal nog blijken uit Hoofdstuk 5.

Wij gaan nu nader in op het gevoerde subsidiebeleid. Wij geven daarbij overigens in hoofdlijnen aan wat wij sinds 1985 subsidieerden, waarom en met welke instrumenten. Deze paragraaf sluiten wij af met het beleid, dat als gevolg van de overeengekomen taakverdeling in overleg met de andere overheden gevoerd wordt.

Het *autonome beleid* van de provincie krijgt vooral vorm door overleg met de (centrum)gemeenten, met de podia en programmeurs en door het toekennen en afwijzen van subsidies.

De besluitvorming over subsidies is in beleidsmatig opzicht te vergelijken met een zich steeds verder sluitend diafragma.

Ten eerste dient beleid te voldoen aan een aantal algemene voorwaarden. Deze voorwaarden, die wij in de Nota Kunst in Cultuur (4.2.) hebben toegelicht zijn:

- . flexibiliteit en dynamiek;
- . samenhang;
- . betrokkenheid van belanghebbenden;
- . doelmatigheid en rechtszekerheid.

Vervolgens kan aan de hand van relevante beleidsargumenten bepaald worden welke prioriteit een activiteit heeft binnen het beleid. Wij noemen de volgende beleidsargumenten:

- . heeft de provincie een primaire verantwoordelijkheid?
- . is de activiteit, welke verantwoordelijkheid er ook ligt, van provinciaal belang?
- . past de activiteit binnen het provinciale beleid in brede of enge zin?
- . kan de activiteit niet binnen de "normale taakstelling" van de organiserende instantie plaats vinden?

Last but not least bepaalt toetsing aan de inhoudelijke criteria (kwaliteit, nieuwe ontwikkelingen, spreiding en diversiteit) of een activiteit daadwerkelijke provinciale subsidiëring verdient. Dit neemt niet weg, dat de subsidiëringspraktijk een aantal knelpunten, van financiële en andere aard, kent, waarop wij in Hoofdstuk 5 nader ingaan.

De besluitvorming over subsidies geschiedt met behulp van het zgn. verdeelprogramma. Dit maakt een gelijktijdige en integrale afweging mogelijk van subsidieverzoeken binnen en tussen de onderscheiden deelsectoren van podiumkunsten, waardoor flexibiliteit en samenhang in het beleid worden bevorderd.

Via het verdeelprogramma ondersteunen wij:

- a. instellingen, die het provinciale beleid met betrekking tot een deelsector uitvoeren; deze instellingen, die hiervoor een zgn. mandaatsubsidie ontvangen zijn:
 - Stichting Brabant Pop (popmuziek);
 - Stichting Brabantse Podia voor jazz en geïmproviseerde muziek;
- b. de instandhouding van een provinciale kinderen jeugdtheatergroep, gelet op de verantwoordelijkheid van de provincie op dit terrein (theatergroep Artemis o.l.v. Pauline Mol);
- c. een pluriform aanbod van podiumkunstactiviteiten o.m. via het verlenen van ad-hoc productiesubsidies aan Brabantse groepen op het terrein van de muziek, theater en dans;
- d. effectieve vormen van spreiding van diverse activiteiten over onze provincie via het verlenen van circuitsubsidies, o.m. aan:
 - Stichting Theater Netwerk Nederland (kleinschalig theater en dans);
 - de Brabantse schouwburgen (muziektheater en grootschalige dans; middelgrote dans);
 - de onder a. genoemde instellingen met een mandaatsubsidie, die ook deze provinciale taak uitvoeren.

In beperkte mate verlenen wij zgn. termijnsubsidies d.w.z. meerjarige subsidies, meestal voor een termijn van drie jaar, als daarmee de effectiviteit en efficiency van het beleid vergroot kan worden.

Dit bevordert de (artistieke) continuïteit van een groep, maakt een minimum aan personeelsbeleid mogelijk, houdt de uitvoeringskosten van beleid laag, reduceert risico's bij middellange termijnplanning en behoudt soms activiteiten voor deze provincie of trekt voorzieningen aan.

Door een alerte en ontvankelijke houding voor waardevolle initiatieven kan de provincie zich op het autonome beleid profileren. Dit geldt ook voor het *complementaire* beleid: dit krijgt vorm door overleg met vooral het rijk en direct betrokkenen over de podiumkunsten, die onder rijksverantwoordelijkheid (horen te) vallen. Hiertoe rekenen wij in ieder geval Het Brabants Orkest en het gerevitaliseerde Het Zuidelijk Toneel, dat omgedoopt is in Het Zuidelijk Theater. Daarnaast blijven wij pleiten voor een redelijke spreiding van landelijk aanbod, ook van opera en dans, in het zuiden van Nederland, en voor het uitvoeren van de aanbevelingen van de Werkgroep Zuidelijke Theaterinfrastructuur (Werkgroep Haks) van december 1987.

4. Ontwikkelingen

Het is zinnig om even stil te staan bij recente beleidsontwikkelingen en nieuwe beleidsinzichten. De evaluatie in Hoofdstuk 5 wint daarmee aan kracht en onze voornemens komen in een scherper perspectief te staan. Voor het gemak geven wij nu een opsomming van de belangrijkste tendenzen.

1. Bij de uitvoering van de provinciale taken op het terrein van de podiumkunsten speelt de provincie steeds meer een initiërende en stimulerende rol. Soms gaat het om incidentele initiatieven, die al of niet door anderen worden overgenomen, dan weer om projecten, die in het beleid worden ingepast, vaker betreft het Impulsen van langere adem.

Voorbeelden van de eerste categorie zijn:

- organisatie van het werkcongres "Samenwerkingsvormen tussen provincies en gemeenten op het terrein van de podiumkunsten" (maart 1988, 's-Hertogenbosch);
- organisatie van een conferentie over kunst-sponsoring (maart 1988, Etten-Leur).

Van de tweede categorie noemen we de werkgroepen Zuidelijke Theaterinfrastructuur, jeugdtheater en dans. Exempels van de laatste groep vormen het landelijk integratieproject podiumkunsten, dat zes provincies en het rijk met het Centraal Bureau voor de Statistiek uitvoeren; de landelijke dansdag die drie andere provincies en Noord-Brabant voor de tweede maal hebben georganiseerd én de organisatie van het onderdeel cultuur van de manifestatie Brabant Perspektief in 1988 en 1989.

Steeds willen wij behalve de intrinsieke waarde van podiumkunsten ook hun betekenis voor andere sectoren van het maatschappelijk leven aangeven (economie, toerisme en recreatie, stads- en dorpsvernieuwing, werkgelegenheid).

2. In overeenstemming met deze activerende houding wil de provincie behalve aan de spreidings- en coördinatietaken meer aandacht geven aan haar ontwikkelingsstaak. Dit kan onder meer door een actief opdrachtenbeleid te voeren. Hiermee krijgen nieuwe ontwikkelingen binnen de verschillende podiumkunstensectoren meer kansen.

3. De samenwerking en taakverdeling tussen de provincie Noord-Brabant en andere overheden komt steeds beter uit de verf. Dit geldt voor afstemming tussen rijk, provincie en gemeenten als gevolg van de aanbevelingen van het rapport van de Werkgroep Zuidelijke Theaterinfrastructuur. Dit gaat ook op voor de taakverdeling tussen de provincie en de gemeenten in Noord-Brabant.

De vier centrumgemeenten spelen hierbij een belangrijke rol. Mede tegen de achtergrond van de door de provincie gevraagde profileringschets van de vier gemeenten merken wij op, dat de provincie zich primair richt op zaken, die de draagkracht en reikwijdte van één centrumgemeente afzonderlijk overstijgen. Daarbij is decentralisatie minder voor de hand liggend, omdat wij subsidie toekennen aan de organisator/uitvoerders van aanvaarde provinciale taken. Zo geven wij bijvoorbeeld een circuitsubsidie ten behoeve van de spreiding van groot-schalige podiumkunsten aan de schouwburgen in plaats van afzonderlijke bedragen aan hun gemeenten.

Een positieve ontwikkeling is ook dat voor podiumkunsten met een grensoverschrijdend karakter Limburg en Noord-Brabant steeds vaker samen optrekken om van het rijk aandacht en middelen af te dwingen voor het zuiden van Nederland. Dit heeft in juli 1989 geresulteerd in een financieel gebaar van de minister van WVC om voor de jaren 1990 tot en met 1992 beide provincies ieder f 2,25 miljoen voor de podiumkunsten beschikbaar te stellen. De achterstand van het zuiden bij de toewijzing van rijksmiddelen voor de podiumkunsten ten opzichte van andere regio's blijft echter een gegeven. Beide provincies blijven bij het rijk aandringen op een adequaat aanbod van symfonische muziek en grootschalig muziektheater. Dit betekent in ieder geval een substantiële versterking van de formatie van Het Brabants Orkest en het vestigen van een levensvatbare operaproductiekern in het zuiden.

4. In het kunstenbeleid van de drie overheden valt een concentratietendens te ontwaren. Pleidooien om meer middelen aan minder initiatieven te geven worden steeds luider. Als dat een hoger rendement oplevert zijn wij daar voorstander van. In ieder geval zullen een sterke infrastructuur en een bloeiend kunstleven steeds belangrijker worden bij de toewijzing van overheidsmiddelen.

5. In nauwe samenhang hiermee zien we dat voor gezaghebbende artistieke ondernemers de produktieplek steeds bepalender wordt voor de kwaliteit van de produktie van podiumkunsten. Het ligt dan ook voor de hand steeds meer middelen voor produktiesubsidies te sluizen naar plekken met een vruchtbaar artistiek klimaat, waar ook enige continuïteit verzekerd is, die groepen veelal nodig hebben.
6. Rekening houden met de internationale dimensie, die podiumkunsten overigens vanuit zichzelf al hebben, wordt steeds voor de hand liggender. Dit heeft niet alleen met algemene processen van internationalisering te maken (Europa 1992 etc.). Vooral hebben podiumkunsten van hoogwaardige kwaliteit behoefte aan confrontatie met andere, buitenlandse groepen en een nieuw, deels ander publiek. De provincie kan hier een stimulerende rol spelen, vooral gericht op het coördineren van initiatieven. Bij een provinciale ondersteuning in de financiële sfeer denken wij aan festivals (als onderdeel van het verdeelprogramma).
7. Allerwegen groeit meer aandacht voor de promotionele betekenis van (podium)kunsten. Kunsten zijn onmiskenbaar in. De aanwezigheid van een goed kunst- en cultuurklimaat speelt een onmisbare rol bij de promotie van een goed vestigingsklimaat. Wij herhalen uit de Nota Kunst in Cultuur, dat wij het (podium)kunstenbeleid zullen opnemen in de promotie-activiteiten van deze provincie. Dit kan concreet al gestalte krijgen door voorstellingen van Brabantse podiumkunstgroepen bij promotieactiviteiten te betrekken.

5. Kritische terugblik

5.1. Algemeen

In dit hoofdstuk maken wij de balans op van het sinds 1986 gevoerde beleid. De voornaamste resultaten en aandachtspunten komen in beeld. Wij onderscheiden in dit verband algemene aspecten, zoals criteria, procedure en subsidietermijn en subsidiecategorieën, die wij afzonderlijk zullen behandelen.

De ontwikkelingen in de onderscheiden sectoren van podiumkunsten komen daarna in Hoofdstuk 6 aan de orde.

5.1.1. Criteria

In hoofdstuk 3.2. stelden we, dat de besluitvorming over subsidies drie achtereenvolgende fasen kent: toetsing aan algemene voorwaarden, aan beleidsargumenten en tenslotte aan vier inhoudelijke criteria, te weten kwaliteit, nieuwe ontwikkelingen, spreiding en diversiteit. De tijd lijkt rijp om te bezien of de vier criteria aanscherping of wijziging behoeven.

In het verlengde van de Nota Kunst In Cultuur zijn wij van oordeel, dat het criterium kwaliteit duidelijk voorop staat. De kwaliteitsnorm is in zekere zin absoluut: zij geldt voor alle subsidie categorieën en voor alle podiumkunstsectoren in alle omstandigheden.

De drie indicatoren, waarin het kwaliteitscriterium uiteenvalt, zijn oorspronkelijkheid, zeggingskracht en ambachtelijkheid. Wij menen, dat deze drie indicatoren gehandhaafd moeten blijven en dat een positieve score op alle indicatoren nodig is om aan de kwaliteitsnorm te voldoen. In dit opzicht kan gesproken worden van een aanscherping. Deze aanscherping achten wij gewenst om duidelijker keuzes mogelijk te maken bij subsidiebesluiten. Dit kan binnen de geldende spelregels en richtlijnen geëffectueerd worden.

De andere drie criteria kunnen min of meer overlappingsen vertonen en zeer dicht tegen beleidsargumenten aanliggen. Ook kunnen bepaalde criteria in sommige gevallen niet tegelijk van toepassing zijn. Voorts kunnen beleidsprioriteiten de diversiteit van het podiumkunstaanbod doorkruisen. Wij pleiten dan ook voor een nuancering van de betekenis van deze drie criteria en merken daarbij nog het volgende op.

Het criterium spreiding dient onder de huidige

omstandigheden als geconcentreerde spreiding begrepen te worden. Het criterium diversiteit dient steeds in relatie met algemene voorwaarden en beleidsargumenten te worden gezien. In dat licht bezien zijn wij er voorstander van de professionaliteits eis consequent als een beleidsargument te hanteren.

Wij verstaan hieronder, dat een subsidieaanvraager blijk geeft van professionaliteit ten aanzien van het formuleren van zijn doelstelling en de middelen om deze te bereiken. Hiertoe rekenen wij in ieder geval een doordacht artistiek concept, een professionele zakelijke organisatie en een duidelijke visie op en aanpak van programmering, publieksopbouw en werving, promotie en publiciteit. Door dit beleidsargument consequent te hanteren kunnen wij een scherper onderscheid maken tussen initiatieven, die wel en niet - al of niet in continuïteit - ondersteuning verdienen. Daarmee wordt tevens een effectiever en efficiënter besteding van subsidiemiddelen en dus een hoger rendement van beleid bevorderd.

Het criterium nieuwe ontwikkelingen tenslotte past goed in het meer aandacht geven aan de ontwikkelingstaak van de provincie o.m. door een actief opdrachtenbeleid te voeren.

De voorgestelde aanscherping van het criterium kwaliteit, de nuancering van de criteria spreiding, diversiteit en nieuwe ontwikkelingen en het consequent hanteren van de professionaliteits eis passen binnen de huidige subsidiespelregels en vergen geen aanpassing van de richtlijnen.

5.1.2. Procedure

Het is nuttig ook even stil te staan bij de geldende procedure bij de behandeling van subsidieaanvragen en daarbij de rol en werkwijze van de adviescommissie professionele podiumkunsten te belichten.

Een noodzakelijke voorwaarde voor een bevredigende behandeling van subsidieaanvragen en advisering door de adviescommissie vormt een duidelijk beleid met goed toepasbare voorwaarden, beleidsargumenten en criteria. De voornemens en voorstellen uit deze notitie beogen dit duidelijke beleid te bieden.

Daarmee worden ook de beleidsmatige knelpunten, die de adviescommissie heeft geïdentificeerd, aangepakt en wordt het werk van de adviescommissie enigszins verlicht. De in 1989

opgestelde knelpuntennota is als bijlage B bijgevoegd. Op zichzelf hebben wij veel waardering voor de huidige werkwijze van de adviescommissie, die er in voldoende mate in slaagt een gelijktijdige integrale afweging van subsidie-aanvragen binnen en tussen de onderscheiden podiumkunstsectoren te maken. De versterking van de adviescommissie met een bestuurlijk ervaren externe voorzitter werpt daarnaast ook zijn vruchten af. Dit neemt niet weg, dat de advisering - mede vanwege het korte tijdsbestek - een veeleisende klus zal blijven. Dit houdt verband met de opdracht aan de adviescommissie om te adviseren binnen het beschikbare budget. Wij houden hieraan vast om een integrale advisering te waarborgen en beschouwen het totaal van adviezen bij elk verdeelprogramma dan ook als een geheel, waarvan wij de samenhang willen respecteren. Overigens zal de vereenvoudiging van de besluitvormingsprocedure over de verdeelprogramma's met ingang van 1991, waartoe Provinciale Staten op 9 maart 1990 besloten hebben, de tijdsdruk voor de adviescommissie verlagen.

Wat andere aspecten van de procedure betreft, hebben wij overwogen of verbeteringen gewenst en mogelijk zijn, die niet ten koste van de flexibiliteit gaan en die voordelen voor de subsidieaanvragers opleveren. Hierbij doelen wij op het aantal verdeelprogramma's per jaar, de indieningstermijnen, de behandelingstijd en de aanvraagformulieren. Wij komen tot de conclusie, dat belangrijke wijzigingen in de procedure meer nadelen dan voordelen met zich brengen. Wel zullen wij gerichte aandacht besteden aan de verbetering van de aanvraagformulieren en aan het bekend maken van het huidige beleid, o.m. door subsidiefolders.

5.1.3. Rendement

Streven naar een zo hoog mogelijk rendement bij subsidiëring is weliswaar een voor de hand liggende doelstelling, het inzetten van passende instrumenten heeft echter veel weg van Sisyphus-arbeid. Dit hangt samen met het feit, dat een aantal factoren (bijv. talent, gunstig klimaat etc.) niet of moeilijk te beïnvloeden is, waardoor het ontwikkelen van een samenhangend beleidsinstrumentarium een zware opgave is. Natuurlijk staan ons instrumenten ter beschikking, die wij toetsen op hun effectiviteit en efficiency. Steeds dienen zo verantwoord mogelijke keuzes gemaakt te worden, vrijwel altijd zullen er alternatieven blijven bestaan. Een beoordeling van het rendement van de gekozen optie is meestal pas achteraf mogelijk.

Steeds zullen wij ons afvragen wanneer het verlenen van een mandaatsubsidie of een termijnsubsidie de voorkeur verdient boven een ad-hoc subsidie. Hiervoor is geen algemene stelregel te geven. Wel gelden ons inziens de volgende overwegingen:

1. de effectiviteit en efficiency van beleid staan centraal.
2. als een mandaat-/termijnsubsidie significante voordelen heeft boven een ad-hoc subsidie dient deze serieus overwogen te worden. Zoals in Hoofdstuk 3.2. is aangegeven gaat het hierbij om het waarborgen van de (artistieke) continuïteit van een groep, het mogelijk maken van een minimum aan personeelsbeleid, het laag houden van de uitvoeringskosten van beleid, het reduceren van risico's bij middellange termijnplanning en het behouden of aantrekken van activiteiten/voorzieningen voor deze provincie.
3. een zekere mate van flexibiliteit binnen het verdeelprogramma is gewenst. Dit is niet exact te kwantificeren, maar is nodig om in te kunnen spelen op nieuwe, veelbelovende initiatieven, die niet langs andere kanalen ondersteund kunnen worden.
4. Flexibiliteit heeft ook betrekking op de wijze, waarop mandaat- en termijnsubsidies worden verleend en al of niet verlengd. Zo zal bij een termijnsubsidie (meestal 3 jaar) steeds sprake zijn van een jaarlijkse tussenrapportage door de adviescommissie en het jaarlijks bepalen van de hoogte van het subsidie op grond van de ingediende subsidieaanvraag. Aan het einde van het tweede jaar besluiten wij al of en zo ja, hoe het subsidie zal worden verlengd. Nu kennen we alleen termijnsubsidies van 3 jaar. In navolging van het rijk zullen wij overwegen of ook wij met ingang van 1993 4-jarige subsidies zullen verlenen, indien de adviescommissie daartoe adviseert.

Als er gereede aanleiding is hebben wij dus voldoende bijsturingsmogelijkheden. Tegelijk is er een minimale garantie voor continuïteit, die voor het functioneren van een subsidieontvanger zo belangrijk is. Een eerder uitgebracht advies van de raad voor Welzijn, Onderwijs en Cultuur om bij termijnsubsidies de zgn. dakpanconstructie (voortschrijdend meerjarenplan) toe te passen spreekt ons minder aan. Het heeft als bezwaar dat wij dan niet analoog aan de rijkssystematiek steeds na vier jaar opnieuw semi-structurele prioriteiten tegen elkaar kunnen afwegen, teneinde ook nieuwe initiatieven een termijn-kans te geven.

Gelet op het voorgaande zien wij geen aanleiding om bij de subsidie categorie "specifieke ondersteuning" een onderscheid te maken tussen een vast deel (personeelskosten c.a.) en een flexibel deel (activiteitenkosten). Uitgangspunt blijft onverminderd dat er een evenwichtige verhouding dient te bestaan tussen overheadkosten en activiteitenkosten.

5.2. Subsidiecategorieën

In deze paragraaf zullen wij de bestaande subsidie categorieën achtereenvolgens onder de loupe nemen. Dit doen wij aan de hand van een evaluatie van de resultaten van het gebruik van deze subsidie categorieën en wij komen waar dat kan met voorstellen voor de gesignaleerde aandacht- en knelpunten. De concrete gevolgen hiervan voor de onderscheiden podiumkunstsectoren en voor het subsidiebeleid behandelen wij in het volgende hoofdstuk.

Als wij de balans opmaken zien wij dat de podiumkunsten in Noord-Brabant zich - algemeen gesproken - vanaf 1985 vooral in de breedte hebben ontwikkeld. Door de herdefiniëring van de provinciale taken als gevolg van de herstructurering van de podiumkunsten bood het beleid hiervoor ook mogelijkheden. Er is onmiskenbaar een klimaat gegroeid, waarin podiumkunsten konden gedijen. Tegelijkertijd werden de beperkingen en de knelpunten steeds meer en beter zichtbaar. Nu is de tijd rijp dat de podiumkunsten in Noord-Brabant zich richten op een ontwikkeling in de diepte. Na de plonlers- en ontwikkelingsfase breken nu de fasen van stabilisatie en versterking aan. Deze visie spoort overigens met de in Hoofdstuk 4 door ons vermelde recente beleidsontwikkelingen.

5.2.1. Productie

"Wil de provincie talent, dat al of niet uit Noord-Brabant afkomstig is, aan deze provincie binden?". Uitgaande van het in deze notitie geformuleerde beleidskader kunnen wij deze vraag alleen maar bevestigend beantwoorden. Overigens is ondersteuning door de lokale overheid onontbeerlijk, zodat talent zich kan ontplooiën temidden van het kunstleven en gebruik kan maken van de benodigde infrastructuur. Vervolgens is de vraag welke instrumenten de provincie hiervoor heeft en of de nu gehanteerde instrumenten de beste resultaten opleveren. De huidige podiumkunstenpraktijk toont een aantal knelpunten, die wij bij de beantwoording van deze vraag zullen betrekken. Duidelijke knelpunten zijn:

- a. alleen de personeelskosten van de zgn. artistieke kernfuncties worden gesubsidieerd, die van de uitvoerende kunstenaars niet. Mede hierdoor verdwijnt talent naar elders;
- b. vaak moet gewerkt worden met behoud van uitkering met alle problemen met Sociale Diensten vandien;
- c. er vindt geen doorstroming van Brabantse groepen naar ondersteuning door het rijk plaats;
- d. de afzet van Brabantse groepen op Brabantse podia is onvoldoende;
- e. er bestaat onvoldoende zakelijke deskundigheid bij de Brabantse groepen;
- f. er is onvoldoende afbakening van provinciale taken met de rijkstaken en met de uitstralingsmo-

gelijkheden van door het rijk gesubsidieerde podiumkunstinstellingen van landelijke betekenis, zoals Het Zuidelijk Theater, Het Brabants Orkest, het Brabants Conservatorium en de Dansacademie Brabant.

De adviescommissie professionele podiumkunsten heeft een samenhangend drietrapsmodel ontwikkeld, dat tegemoet komt aan een aantal knelpunten. Dit model - hoe onuitgewerkt ook - spreekt ons aan en past in onze aanpak van de knelpunten.

Wij stemmen in met de visie van de adviescommissie, dat mede gezien het huidige rijksbeleid de provincie zorg draagt voor een productiebeleid als noodzakelijk onderdeel van een volwaardig spreidingsbeleid. Productie- en spreidingsbeleid hangen o.i. nauw met elkaar samen. Ook zal de hogere prioriteit voor het verlenen van opdrachten tot producties leiden.

Overigens is het provinciaal (productie)beleid niet ondergeschikt aan het rijks(productie)beleid, het heeft een eigen schaal en reikwijdte.

Daarnaast zijn wij van oordeel, dat een adequate invulling van de produktietaak in toeneemende mate selectie en concentratie betekent. Wij nemen de interpretatie van de adviescommissie over, dat bij het zgn. drietrapsmodel sprake is van niveaus (stadia) met vloeiende overgangen.

Overeenkomstig de visie van de adviescommissie, BOX en -op hoofdlijnen- de Brabantse groepen staan wij de volgende aanpak voor:

1. *stimuleringsniveau*: twee kleine podia die startende theatermakers artistiek en organisatorisch begeleiden, ontvangen een beperkt stimuleringssubsidie van bijv. f 10.000,— per productie voor de produktiekosten en produktiebegeleiding. Hier moet nieuw talent eerste stappen zetten. De podia vragen subsidie aan voor een jaar en dienen achteraf een evaluatie in. Er zal een maximum gesteld worden aan het aantal projecten per podium (bijvoorbeeld 2).
2. *ontwikkelingsniveau*: groepen, die artistiek zelfstandig functioneren en die zakelijk/organisatorisch ondersteund kunnen worden via het zakelijke steunpunt (zie 5.2.1.d). Hieronder vallen
 - a. ad-hoc produktiesubsidies aan een zeer beperkt aantal groepen;
 - b. de werkplaats (nu een verantwoordelijkheid van rijk en gemeente).

Onder verwijzing naar de voorstellen onder 5.2.1.c (werken met behoud van uitkering) en gelet op de doorstromingsmogelijkheid naar het instandhoudingsniveau (zie 3) wordt voortaan subsidie verleend niet alleen in de artistieke kernfuncties en in de produktiekosten, maar ook in de kosten van uitvoerend kunstenaars voor een beperkte periode (2-3 maanden). Subsidies liggen in de orde van grootte van ca. f 100.000,—. Op de werkplaats gaan wij in onder 5.2. (zakelijk steunpunt).

3. *instandhoudingsniveau*: voor een enkele groep dient er perspectief te zijn op doorstroming op provinciaal niveau naar een instandhoudings-subsidie: artistieke en zakelijke zelfstandigheid, waarbij ook salarissen van uitvoerend kunstenaars worden gesubsidieerd. Er zal een maximum gesteld worden aan de repetitie- en speelperiode, die subsidieabel is (bijv. resp. 2 en 3 maanden).

Deze aanpak kan gelden voor de sectoren muziek, theater, dans en combinatie met dien verstande, dat

- wij bij de sector muziek zoveel mogelijk zullen inspelen op de plannen van het Brabants Conservatorium voor de zakelijke en organisatorische ondersteuning van muziekgroepen;
- wij gelet op de recente besluitvorming over de stichting RAZ i.o. nog slechts een beperkte productietaak zien op het terrein van de dans (nl. één à twee ad-hoc produktiesubsidies per jaar).

Wij zijn van mening, dat dit model kansen moet krijgen in de praktijk te functioneren. Nadere uitwerking en verfijning volgen dan vanzelf. Dit model maakt een integrale aanpak mogelijk, waarbij artistiek beloftevolle en levensvatbare ideeën zoveel mogelijk realisatiekansen krijgen. Tevens voorkomt het dat het subsidiesysteem dichtgroeit: het biedt stimuleringskansen voor nieuw talent en doorstromingsmogelijkheden voor blijvend talent, zodat de podiumkunsten in Noord-Brabant levendig blijven en dus kunnen overleven.

Wij zullen nu een aantal knelpunten afzonderlijk bekijken.

ad a. subsidiëren van artistieke kernfuncties

Wij hebben hier geen specifieke opmerkingen te maken.

ad b. werken met behoud van uitkering

Wij zijn ons ervan bewust, dat de praktijk veelal "werken met behoud van uitkering" betekent. Wij erkennen dit als een belangrijk knelpunt. De spanning, die bestaat tussen het voeren van een effectief kunstbeleid en een sociaal verantwoord kunstenaarsbeleid is wellicht onoplosbaar. Het is immers enerzijds alleszins redelijk, dat medewerkers aan een productie voor de duur van de voorbereiding salaris ontvangen in plaats van werken met behoud van uitkering. Anderzijds kunnen met de thans beschikbare middelen in dat geval maar enkele produkties jaarlijks gesubsidieerd worden.

Gezien de binnengekomen reacties achten wij de aanpak van dit knelpunt urgent en erkennen, dat hiervoor extra middelen nodig zijn.

Alles overwegende willen wij zo snel mogelijk toe naar een situatie, waarin wij bij -een overigens zeer beperkt aantal- produktiesubsidies ook de

kosten van uitvoerend kunstenaars zullen subsidiëren. Voor een toelichting op de voorgestelde aangepaste wijze van subsidiëren verwijzen wij naar hetgeen wij hiervoor in deze paragraaf formuleerden. Wij beogen hiermee gunstiger voorwaarden te scheppen, waarbinnen gekwalificeerde kunstenaars zich naar behoren kunnen ontwikkelen en tevens voldoende samenhang te brengen in de onderdelen van het podiumkunstenbeleid.

In de overgangperiode zullen de produktiesubsidies werken met behoud van uitkering impliceren.

Gezien de verantwoordelijkheid van de lokale overheid zullen wij hierover in overleg treden met de wethouders Sociale Zaken van de grootste gemeenten om voor deze overgangperiode al of niet projectmatige oplossingen te bereiken. Daarnaast zullen wij in overleg treden met de toekomstige Regionale Besturen Arbeidsvoorziening om te bezien of ook voor deze categorie van werkzoekenden passende oplossingen gevonden kunnen worden.

ad c. doorstroming

Het drietrapsmodel dient ook de doorstromingsmogelijkheden van Brabantse groepen naar rijkssubsidiëring te vergroten, zowel in directe zin als via ondersteuning van door het rijk gesubsidieerde landelijke gezelschappen in Noord-Brabant. Brabantse groepen, die van landelijke betekenis kunnen worden geacht, komen in principe niet voor provinciale subsidiëring in aanmerking. Zij behoren bij het rijk subsidie aan te vragen of aan te kloppen bij door het rijk gesubsidieerde gezelschappen of werkplaatsen. In een uitzonderlijke situatie moet de provincie niettemin bereid zijn een dergelijke groep tijdelijk financiële opvang te bieden als er een reëel uitzicht bestaat op rijkssubsidiëring. Wij denken, dat er van dit model ook een selectieve werking uitgaat, die de kwaliteit en de ontwikkeling van de podiumkunsten in Noord-Brabant ten goede zal komen.

ad d. afzet

Dat de afzet van voorstellingen van Brabantse groepen op Brabantse podia, met name de grotere, onvoldoende is, wordt door vrijwel alle betrokkenen als een belangrijk knelpunt ervaren. De groepen spelen te weinig en de musici/acteurs/dansers kunnen zich niet goed ontwikkelen. De professionalisering en kwaliteitsverbetering van de groepen komt in het gedrang.

Over de oorzaken van dit probleem is men het minder eens. Vaak komen de volgende oorzaken naar voren: onvoldoende kwaliteit van de voorstelling, gebrekkige marketing en promotie van de groepen, te weinig speelplekken überhaupt, te geringe betrokkenheid van Brabantse

podia bij groepen uit de eigen provincie, overaanbod van voorstellingen en de bijbehorende moeilijkheden om hieruit een passende selectie te maken. Tenslotte spelen -vooral bij kleinschalige podia- ontoereikende programmeringsbudgetten een belangrijke rol.

Kwaliteit lijkt geen doorslaggevende factor. Ook goede tot uitstekende voorstellingen worden te weinig afgezet. Deze factor is overigens maar deels beïnvloedbaar. Hoewel het overstelpende aanbod aan voorstellingen wat zal afnemen, mede door een selectiever beleid van het rijk en de provincie, blijft het programmeren van voorstellingen afhankelijk van de kwaliteit van de programmeurs. Zij vervullen een cruciale rol in het proces van aanbod, distributie en afname. In elk geval is het nodig dat zij een open oog hebben voor wat in de provincie ontstaat.

Verder is een waardering van het perspectiefvolle uit de provinciale omgeving misschien minder aantrekkelijk dan "wat men van ver haalt", het getuigt echter ook van een gezond zelfbewustzijn de "eigen" groepen niet negatief te discrimineren.

Overigens geldt dit niet of nauwelijks voor de kleinschalige podia, die de Brabantse groepen via afname en andere activiteiten (zoals het festival Theater maken in Brabant) ondersteunen.

Wellicht is het aantal speelplekken onvoldoende; wij hebben de indruk, dat vooral de kwaliteit en de professionaliteit van het podium van belang zijn. Door een goede ondersteuning ter plekke komen de voorstelling én de groep pas echt tot hun recht.

Vanwege diverse redenen laat de marketing en promotie van de Brabantse groepen tenslotte ook te wensen over. Dit hangt natuurlijk nauw samen met een gebrek aan algemeen zakelijke deskundigheid bij de groepen, waarop wij zo direct terugkomen.

Samenvattend constateren wij dat het zgn. afzetstimuleringssubsidie niet bevredigend werkt.

Dit subsidie is bedoeld om een minimale afzet en spreiding van voorstellingen van Brabantse groepen in deze provincie te waarborgen. Het subsidie bedraagt ten hoogste f 6.000,—, waarvoor minimaal 5 openbaar toegankelijke voorstellingen in Noord-Brabant gegeven dienen te worden. Iedere groep, die een produktiesubsidie ontvangt, kan een afzetstimuleringssubsidie krijgen.

Deze middelen (in 1988: f 42.650,—; in 1989: f 50.900,—) kunnen volgens ons effectiever worden ingezet.

Er liggen enkele aanbiedingen (Stichting Movilé en Stichting Theater Netwerk Nederland) om dit aan te pakken.

Bij de hiernavolgende keuze hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de middelen dienen zo direct mogelijk ten goede te komen aan de (afzet van) activiteiten;

- de prikkel om af te zetten dient zo groot mogelijk te zijn;
- de gekozen maatregelen moeten stroken met de maatregelen ter verbetering van de zakelijke deskundigheid (zie ad e.).

Wij denken, dat de volgende aanpak thans de voorkeur verdient:

1. een gesubsidieerde produktie moet minimaal 5 openbaar toegankelijke voorstellingen (inclusief de première) in Noord-Brabant hebben, vooraf bij de subsidie-aanvraag op te geven; dit wordt als subsidievoorwaarde gehanteerd;
2. het afzetstimuleringssubsidie vervalt;
3. de aanvrager dient vantevoren een solide plan in voor het realiseren van een optimale afzet; dit wordt als subsidievoorwaarde gehanteerd. Het plan wordt beoordeeld door de adviescommissie professionele podiumkunsten;

Overigens zullen wij in het kader van de profilering van de vier centrumgemeenten ervoor pleiten dat deze gemeenten c.q. hun schouwburg bereid zijn Brabantse groepen te ondersteunen in huisvestings- en repetitiefaciliteiten, afname en promotie van voorstellingen.

ad e. zakelijke deskundigheid

Brabantse groepen hebben een gebrek aan zakelijke deskundigheid. Dit gemis heeft betrekking op vele facetten: financieel-technische zaken, begroting, afrekening, subsidie-aanvraag, boekhouding, financieel beheer, marketing, promotie en publiciteit. Het verbeteren van dit knelpunt betekent een effectiever en efficiënter gebruik van de subsidiemiddelen. Het gaat om een problematiek, die om een snelle aanpak vraagt. Uitgangspunt is, dat hiervoor een flexibele vorm gevonden wordt, die zo weinig mogelijk overheadkosten met zich brengt en die aanvragers in staat stelt te voldoen aan de professionaliteitseis (zie 5.1.). Hierbij dient rekening gehouden te worden met de variëteit en anderssoortigheid van de bovengenoemde facetten van zakelijke deskundigheid. Sommige activiteiten zijn makkelijk en goedkoop uit te besteden, andere werkzaamheden lenen zich daar minder voor.

Gezien de brede consensus over de aanpak van de knelpunten bij afzet en zakelijke deskundigheid stemmen wij in met de combinatie van beide in één zakelijk steunpunt. Versnippering van energie en middelen wordt zo tegengegaan. Gebundeld worden kwaliteiten, die veel met elkaar te maken hebben.

Wij blijven bereid om een groot deel van de nu voor afzetstimulering beschikbare middelen (in 1989: f 50.900,—) in te zetten voor een meer resultaatgerichte aanpak van de afzetproblematiek. Het zakelijk steunpunt heeft hierin een belangrijke taak, met name ook om het verstel van BOX- voor een gegarandeerde geconcen-

treerde afzet via seriebespeling en gezamenlijke aanpak van promotie en publiciteit- nader uit te werken.

Deze faciliteit bevelen wij nadrukkelijk aan als een bruikbaar hulpmiddel voor de Brabantse groepen bij het oplossen van de afzetproblematiek. Er is geen verplichting om hiervan gebruik te maken als de groep zelf reeds een goede afzet realiseert.

Daarnaast dient het zakelijk steunpunt zakelijke faciliteiten en informatie te bieden, waar de groepen behoefte aan hebben en die voorzien in de voorwaarde van professionaliteit bij de subsidieaanvraag, bij het uitvoeren van het subsidieproject en bij de subsidieafrekening.

Wij achten een verbinding met de theaterwerkplaats Bis in 's-Hertogenbosch gewenst, omdat hier de ontwikkeling van theatermakers en groepen permanent gevolgd wordt en zo versnippering en doublures worden tegengegaan. Wij zijn van oordeel, dat deze investering van provinciale middelen een hoog subsidierendement moet kunnen opleveren. Wij geven hieraan dan ook prioriteit boven een mee-subsidiëren in de (productie)kosten van de werkplaats, die een erkende verantwoordelijkheid vormt van het rijk en de gemeente. Zeker nu er steeds meer zicht komt op een verhoging van de rijksmiddelen voor de theaterwerkplaats.

ad f. afbakening met rijkstaken

Wij sluiten deze paragraaf over de subsidiecategorie productie nu af. De onder f. genoemde afbakening van provinciale taken met de rijkstaken en met de uitstralingsmogelijkheden van door het rijk gesubsidieerde podiuminstellingen van landelijke betekenis behandelen wij bij de betreffende (deel)sectoren van podiumkunsten in Hoofdstuk 6.

5.2.2. Voorstelling

Binnen het huidige beleid worden afzonderlijke voorstellingen zelden gesubsidieerd. Dit terughoudende beleid is enkele jaren geleden ingezet. Uitgangspunt is, dat subsidiëring van voorstellingen een afgeleide verantwoordelijkheid behoort te zijn. Mede gelet op de gemaakte afspraken over de taakverdeling tussen de overheden per 1 januari 1985 wordt de afname van voorstellingen tot de eerste verantwoordelijkheid van de gemeentelijke overheid gerekend.

Het ligt dan ook voor de hand het huidige terughoudende beleid aan te scherpen en met ingang van 1991 afzonderlijke voorstellingen van subsidiëring uit te sluiten. Provinciale subsidiëring van voorstellingen is wel aan de orde bij een serie of een circuit (zie 5.2.3.).

Een serie (een reeks voorstellingen op één plek) kan wel prioriteit genieten als er sprake is van een taak, die verder reikt dan van de lokale overheid verwacht mag worden. Het gaat dan om voorstellingen van een bijzonder artistiek

belang, die zonder provinciaal subsidie aan de provincie voorbij gaan. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn verbreding van aanbod, professionele organisatie, een gerichte visie op programmering en publieksopbouw, zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht, en een duidelijke uitstraling van het podium, dat de omliggende regio overstijgt. Het zal niet verbazen, dat er weinig aanvragers voor een serievoorstellingsubsidie in aanmerking komen.

5.2.3. Circuit

De spreidingstaak van de provincie krijgt het meest concreet vorm door het subsidiëren van circuits. Een circuit is een samenhangend geheel van geografische gespreide voorstellingen in Noord-Brabant. De in 5.2.2. bij series voorstellingen genoemde uitgangspunten gelden hier nog sterker.

Dit geldt vooral voor het onderscheid tussen regulier en bijzonder aanbod en voor de eisen, die gesteld worden aan de samenhang in de programmering en in de publieksbenadering. Steeds zal er bij subsidiëring sprake moeten zijn van een effectief en efficiënt spreidingsinstrument.

Hoewel beide begrippen geen vaststaande betekenis hebben, houden wij vast aan het onderscheid tussen regulier en bijzonder aanbod. Wij doen dit om te benadrukken, dat alleen bijzonder aanbod provinciale subsidiëring verdient d.w.z. aanbod van een opmerkelijk artistiek niveau, dat zonder die subsidiëring aan deze provincie voorbij gaat. Regulier aanbod is aanbod, dat tot de normale programmering te rekenen is en waar ook zonder provinciaal subsidie kennis van genomen kan worden.

Gezien de strenge eisen, die wij nu al aan circuits stellen, zien wij geen aanleiding om het huidige beleid te wijzigen.

5.2.4. Workshop/cursus

Bij deze subsidiecategorie doen zich geen dringende aandachtspunten voor.

5.2.5. Opdracht

Zoals wij in Hoofdstuk 4 stelden willen wij een hogere prioriteit geven aan het opdrachtenbeleid om de ontwikkelingstaak van de provincie op het terrein van de podiumkunsten beter gestalte te geven. Door meer aandacht voor het scheppen van kunst krijgen nieuwe ontwikkelingen in de onderscheiden (deel)sectoren van podiumkunsten betere kansen.

In de Nota Kunst in Cultuur hebben wij de volgende voorzetten gegeven (Hoofdstuk 4.4.): "Bij de categorie opdrachten moet de uitvoering van het artistieke project binnen Brabant verzekerd zijn; daarom willen wij opdrachsubsidies

alleen verlenen indien de uitvoering ervan hieraan gekoppeld is; de herkomst van de kunstenaar willen wij in ons beleid geen rol laten spelen; indien er weinig aanvragen voor opdrachten zijn, kunnen de adviescommissies zelf voorstellen aanreiken." Deze voorzet willen wij nu afronden.

Daarbij is van belang dat het opdrachtenbeleid op het terrein van de podiumkunsten spoort met dat op andere terreinen van kunsten en dat er zoveel mogelijk afstemming is met het opdrachtenbeleid van het rijk en de Brabantse gemeenten. Concreet staat ons het volgende voor ogen:

1. jaarlijks wordt voor de sectoren muziek en dans een optimaal aantal opdrachten verleend;
2. de uitvoering ervan op podia in Noord-Brabant dient vooraf verzekerd te zijn;
3. de opdrachten worden zoveel mogelijk geïntegreerd in het produktiesubsidiebeleid;
4. de herkomst van de kunstenaar speelt geen rol; wel de gebruikswaarde en de uitstraling van het resultaat van de opdracht voor de podiumkunsten in Noord-Brabant;
5. de huidige subsidiabele kosten blijven gehandhaafd: maximaal subsidieabel is een werkperiode van 3 maanden en een bedrag van f 4.000,— per maand;
6. de adviescommissie kan zelf voorstellen aanreiken; wij zullen ons bij de keuze van de kunstenaar en de inhoud van de opdracht terughoudend opstellen.
Op het terrein van de eigentijdse serieuze muziek zal naar verwachting de Stichting Nieuwe Muziek Brabant i.o. binnenkort invulling geven aan een samenhangend opdrachtenbeleid (zie verder 6.1.7.). Opdrachten voor het schrijven van een toneelstuk rekenen wij tot het terrein van de letteren. Overigens zullen de betrokken adviescommissies hun adviezen over opdrachten voor en produkties van toneelstukken op elkaar dienen af te stemmen.

5.2.6. Festival

In deze paragraaf geven wij aan hoe wij de aanbevelingen e. en f. uit de Nota Kunst in Cultuur zullen uitvoeren. Deze zijn:

- "meewerken aan culturele evenementen en manifestaties van landelijke en internationale betekenis" (e.);
- "grotere betrokkenheid van de provincie bij de voorbereiding van ontwikkelingsprojecten of grootschalige evenementen" (f.).

Wij subsidiëren festivals van een bijzonder belang, die zonder provinciaal subsidie niet in de

provincie plaats kunnen vinden. Uitgangspunten hierbij zijn een consistente artistieke visie, voldoende organiserend vermogen, een professionele organisatie en een gerichte aanpak van promotie, publiciteit en publieksofbouw. Steeds dient het festival een provinciale uitstraling te hebben, die de regionale reikwijdte overstijgt. We bedoelen dan festivals van provinciaal belang.

Er zijn echter ook festivals van landelijke betekenis, die wij van provinciaal belang achten, hoewel daar geen primaire provinciale verantwoordelijkheid voor bestaat: bijvoorbeeld het Jeugdtheaterfestival en het Internationaal Vocalisten Concours, beide te 's-Hertogenbosch. Met relatief weinig geld wordt hier een zeer grote uitstraling bereikt, die wij voor de profilering van onze provincie van belang achten. Door subsidiëring van deze festivals kunnen wij deze voor onze provincie behouden. Wij vinden het gewenst om ons festivalbeleid te versterken. Wij denken hierbij aan:

- a. het verlenen van termijnsubsidies van drie jaar. Aan het Jeugdtheaterfestival hebben wij een termijnsubsidie verleend (1989 t/m 1991), evenals aan aan het Internationaal Vocalisten Concours (1990 t/m 1992). Overigens zullen wij blijven afstemmen met het rijk over (meerjarige) subsidiëring;
- b. het verhogen van het maximumsubsidie van f 25.000,— tot f 50.000,—. Deze verhoging is nodig om de continuïteit van festivals te waarborgen, een evenwichtige verhouding te bereiken tussen subsidies en andere inkomstenbronnen en om beter in de pas te lopen met de hoogtes van de rijks- en gemeentesubsidies aan festivals. Het maximum subsidie zal, zo verwachten wij, overigens niet vaak worden toegekend. Festivals van provinciaal belang kunnen overigens blijven rekenen op - veel bescheidener - provinciale subsidiëring.
- c. het ondersteunen vanuit het economisch en promotiebeleid van de provincie. Belangrijke festivals leveren immers een onmiskenbare bijdrage aan de verbetering van het economisch klimaat en aan de profilering en promotie van de provincie Noord-Brabant. Algemene voorstellen zijn hier niet te geven. Steeds zal het gaan om specifieke op maat gesneden proposities. Te denken valt bijvoorbeeld aan het kopen van een aantal toegangskaarten door de provincie voor haar relaties; aan het opnemen van een festivalactiviteit in het programma van een werkbezoek, maar ook aan het verlenen van een incidenteel subsidie, zoals wij onlangs aan het Internationaal Vocalisten Concours hebben verleend.
- d. het alert en trefzeker inspelen op nieuwe initiatieven met veel toekomstperspectief. Dit vraagt een actieve houding; veel luisteren naar wat er in de provincie, de rest van Nederland en in Vlaanderen leeft, aanwezig zijn waar "het

gebeurt", waardevolle initiatieven zo nodig combineren en/of ondersteunen. Daarin willen wij bestuurs- en mankracht investeren. In relatie tot Vlaanderen denken wij in dit verband onder meer aan festivals als Cultureel Gekleurd, het Dansfestival Breda en het jeugdtheater. Bij nieuwe festivals letten wij in het bijzonder op een scherp en duidelijk artistiek concept, op het organiserend vermogen van de initiefnemers en op de vraag of het festival past in de profilering van de vestigingsgemeente.

5.2.7. Specifieke ondersteuning

Deze laatste subsidie categorie wordt in de geldende richtlijnen als volgt gedefinieerd: "activiteiten van een door Gedeputeerde Staten als representatief voor een (deel)sector van de podiumkunsten aangewezen instelling in Noord-Brabant gericht op ondersteuning in algemene zin van de betreffende (deel)sector". Deze instelling voert het provinciale beleid voor een (deel)sector uit en kan binnen door ons gegeven richtlijnen subsidies verlenen aan derden. Wij verlenen dan een zgn. mandaatsubsidie. Wij doen dit als de doelstellingen van het provinciaal beleid daarmee beter bereikt worden, zowel wat de effectiviteit als de efficiency betreft. De mandaatsubsidies vallen meer door hun verschillen op dan door de zojuist genoemde overeenkomst. Dit hangt samen met de fase van ontwikkeling, waarin een (deel)sector verkeert. Dit heeft tot gevolg, dat de kostensoorten, die de provincie subsidieert, per mandaatsubsidie nogal kunnen verschillen (bijv. wel of geen personeelskosten).

De vermeende nadelen, die mandaatsubsidies - al of niet meerjarig - hebben op de gewenste flexibiliteit binnen het provinciale beleid, kwamen aan de orde in 5.1.3. (rendement).

6. Voornemens

Na de evaluatie in Hoofdstuk 5 geven wij in dit hoofdstuk een korte beschrijving van de positieve en negatieve ontwikkelingen per (deel)sector. Mede aan de hand van de bij de evaluatie gesignaleerde aandachts- en knelpunten geven wij vervolgens aan hoe wij willen inspelen op positieve ontwikkelingen en hoe wij knelpunten willen verbeteren.

6.1. Muziek

We spraken reeds over het belang van Het Brabants Orkest en het Brabants Conservatorium als "landelijke" instellingen in Noord-Brabant. Ook stipten wij de afbakening aan van provinciale taken met de rijkstaken en de uitstralingsmogelijkheden van beide op het podiumkunsten in Noord-Brabant.

6.1.1. Het Brabants Conservatorium

Bij de directie van het Brabants Conservatorium leeft de wens om te komen tot het optimaal benutten van de mogelijkheden van het Conservatorium om het muziekleven in deze provincie te ondersteunen. Het wil meer zijn dan een kunstvakopleiding, die studenten aflevert. Het wil op diverse manieren de ontwikkeling van het muziekleven in de diepte en in de breedte stimuleren. Dit kan variëren van materiële ondersteuning (repetitieruimte, administratieve en secretariaële faciliteiten) tot het adviseren over artistieke en organisatorische zaken.

Wij kijken positief aan tegen de wens van de directie. Wij merken hierbij op, dat het Brabants Conservatorium naar onze overtuiging al sterk geworteld is in het muziekleven in deze provincie. Zo is er geen conservatorium dat zo'n intensieve samenwerking met een symfonie-orkest heeft als het Brabants Conservatorium met Het Brabants Orkest onderhoudt.

Daarnaast is het Brabants Conservatorium sinds vele jaren nauw betrokken bij professionele en semi-professionele muzikale activiteiten, die hun uitstraling hebben over de grenzen van de provincie. Deze activiteiten worden financieel voor een belangrijk deel gedragen door ad hoc subsidies van de provincie. Vier van deze activiteiten hebben hun waarde bewezen.

Deze zijn:

1. de Capella Pratensis, een vocaal ensemble, dat zich sinds 3 jaar onder leiding van Rebecca Stewart specialiseert in de muziek van 1500-1550 (Josquin des Prez);
2. het Brabants Muzyck Collegie, een instrumentaal ensemble, dat sinds een jaar onder leiding van Alda Stuurop barokmuziek uitvoert op authentieke instrumenten;
3. het Brabant Koor, een samenwerkingsproject van het conservatorium en Het Brabants Orkest, waarin geselecteerde amateurvocalisten het grote oratoriumrepertoire vertolken. Het koor bestaat ca. 10 jaar en is onder meer regelmatig in een abonnementenserie van Het Brabants Orkest te horen. De provinciale subsidiebron is het verdeelprogramma amateurkunst;
4. het Kamermuziekcircuit voor studenten en oudstudenten van het Brabants Conservatorium, dat met ingang van het seizoen 1989-1990 functioneert en 60 concerten verzorgt.

De beleidswensen van het Conservatorium spreken ons aan en verdienen uitwerking. Het vormt een variant van het in paragraaf 5.2.1. beschreven drietrapsmodel voor de muzieksector. Bij onze besluitvorming hierover zullen wij letten op:

- het waarborgen van een minimale flexibiliteit bij het verlenen van termijnsubsidies;
- het garanderen van de artistieke autonomie van de initiatieven;
- de taak van de gemeentelijke overheid en van het Conservatorium en de financiële vertaling, die hieraan gegeven wordt.

Wij verwachten besluiten te kunnen nemen in het eerste verdeelprogramma 1991.

6.1.2. Symfonische muziek

Ook Het Brabants Orkest neemt sinds de jaren vijftig een centrale positie in, in het muziekleven in deze provincie. Wij noemden reeds de samenwerking met het Brabants Conservatorium en het Brabant Koor. De uitstraling van Het Brabants Orkest vindt ook plaats door de medewerking aan ensembles, die al of niet in continuïteit functioneren en aan speciale projecten.

Voorbeelden hiervan zijn het Brabants Kammerorkest en de maandelijkse kamermuziekconcerten in Het Sweelinckhuis te 's-Hertogenbosch. Boven-

al geeft Het Brabants Orkest natuurlijk vele symfonische concerten en verzorgt de begeleiding van ballet-, koor- en filmuitvoeringen. Wat betreft de symfonische muziek blijven wij er bij het rijk op aandringen, dat er zo spoedig mogelijk uitzicht komt op een adequate formatie van Het Brabants Orkest. Het rijk heeft hier een erkende verantwoordelijkheid. Een stap in de goede richting is gezet door het voor 1990 t/m 1992 beschikbaar stellen van rijksmiddelen, die wij voor een groot deel zullen inzetten om de huidige formatie van Het Brabants Orkest te kunnen handhaven.

Daarnaast worden de contouren van een symfonische muziekvoorziening voor het zuiden van Nederland steeds duidelijker. Het Limburgs Symfonie Orkest zal naast een bescheiden symfonische taak vooral een operabegeleidende taak op zich nemen.

Het Brabants Orkest zal de symfonische taak voor een groter speelgebied gaan verzorgen. Hiervoor is een substantiële uitbreiding van de formatie van het orkest absoluut noodzakelijk. Het nieuwe Kunstenplan 1993-1996 dient hierin te voorzien. Deze uitbreiding is temeer geboden om het beoogde artistieke en subsidierende ment van het spelen in het "eigen" Muziekcentrum Eindhoven ook daadwerkelijk te realiseren. Na de per 1 september 1992 voorgenomen verhuizing naar Eindhoven beschikt het orkest over een centraal in het speelgebied gelegen concertzaal en repetitieruimte.

6.1.3. Muziektheater

In nauwe relatie met het orkestenbestel staat een oplossing voor het ontbreken van een operavoorziening in het zuiden van het land. Het samen optrekken met de provincie Limburg heeft geresulteerd in de oprichting van een in Maastricht gevestigde operaproductiekern: de stichting Opera Zuid. Deze zal in het voorjaar van 1991 haar eerste productie presenteren. Gezien het belang van de samenwerking met de provincie Limburg om voor het zuiden van Nederland passende podiumkunstvoorzieningen en de daarbij behorende rijksmiddelen te generen hebben wij onze medewerking toegezegd. Dit krijgt vorm doordat wij op verzoek van de provincie Limburg drie voordrachten hebben gedaan voor de samenstelling van het eerste bestuur van de op te richten rechtspersoon. Daarnaast zullen wij met Limburg blijven pleiten voor voldoende rijkssteun.

Overigens handhaven wij ons - mede naar aanleiding van het medio 1989 uitgebrachte advies van de raad voor Welzijn, Onderwijs en Cultuur - ingenomen standpunt, dat wij geen verantwoordelijkheid nemen voor de productie van groot-schalig muziektheater en grootschalige dans. Dit is en blijft een rijkstaak.

Wel vinden wij, dat het tot de aanvaarde spreij-

dingstaak van de provincie behoort om waar 9het rijk tekort schiet een voldoende hoogwaardig aanbod van grootschalige podiumkunsten mee te helpen verzekeren. Op basis van de zojuist genoemde advisering hebben wij dan ook met ingang van 1990 een driejarig subsidie van f 200.000,— jaarlijks toegekend ten behoeve van de grootschalige podiumkunsten, met name muziektheater en dans. De stichting Grootschalige theaterproducties Noord-Brabant, waarin de vier A-schouwburgen van Breda, Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Tilburg en die van Oss en Roosendaal samenwerken, verzorgt de voorbereiding en uitvoering van dit circuit. Niettemin blijven wij bij het rijk ijveren voor het scheppen van redelijke condities voor de spreiding van landelijk aanbod van grootschalige podiumkunsten.

6.1.4. Popmuziek

Eén van de belangrijkste doelstellingen van de herstructurering van het orkestenbestel per 1 januari 1985 was aandacht en middelen te besteden aan niet-symfonische muziekvormen, met name popmuziek. Dit geldt voor alle betrokken overheden.

Medio 1985 kreeg de in 1982 opgerichte stichting Brabant Pop voor het eerst provinciaal subsidie. In 1986 volgde een jaarsubsidie.

De start was veelbelovend en wierp snel eerste resultaten af. De ontwikkelingen van de popmuziek in Noord-Brabant zijn daardoor in een gunstige stroomversnelling gekomen. Met ingang van 1987 kreeg de stichting een driejarig subsidie. Brabant Pop heeft in deze periode adequaat en energiek gewerkt aan het realiseren van het opgestelde beleidsplan. Op basis van het nieuwe beleidsplan 1990-1992 hebben wij opnieuw een driejarig subsidie toegekend.

Wij constateren dat mede door het functioneren van Brabant Pop de popmuziek in brede zin een sterke en veelzijdige ontwikkeling heeft doorgemaakt. Velen hebben hiervan kunnen profiteren: muzikanten, popkollektieven, podia, muzikscholen, gemeenten. Het heeft hen ook gestimuleerd de popmuziek in Noord-Brabant (beter) te ondersteunen. Dit betekent niet, dat overal passende aandacht aan deze vorm van jongerencultuur gegeven wordt. Ook Brabant Pop signaleert dat "veel gemeenten de in hun gemeente werkzame popsteunpunten en poppodia onvoldoende financiële ondersteuning geven". Deze ondersteuning heeft betrekking op de accommodatie, de organisatie en de activiteiten.

Daarbij is een onderscheid tussen de vier centrumgemeenten en de overige gemeenten van belang. Op advies van de adviescommissie professionele podiumkunsten hebben wij de stichting verzocht aan dit knelpunt in de komende tijd eerste prioriteit te geven.

6.1.5. Jazz- en geïmproviseerde muziek

Ook op het terrein van de jazz- en geïmproviseerde muziek heeft Noord-Brabant een traditie hoog te houden. Ook hier besloten wij voor het eerst in 1985 een mandaatsubsidie te verlenen. De stichting Brabantse podia voor jazz- en geïmproviseerde muziek voert op deze deelsector van de podiumkunsten het provinciale beleid uit. Ook deze stichting oogst waardering voor de wijze, waarop zij haar taken uitoefent. Er zijn ook verschillen met de situatie van de popmuziek. Zo is de problematiek van een effectieve taakverdeling tussen de overheden hier veel knellender. De sector van de jazz- en geïmproviseerde muziek is überhaupt nogal kwetsbaar, omdat zij minder geïntegreerd is in de totale cultuur dan popmuziek en diens gevolg minder ondersteund wordt.

Tenslotte blijkt de genoemde stichting organisatorisch kwetsbaar, mede door het ontbreken van personele ondersteuning. Dit heeft er toe geleid, dat wij geen driejarig subsidie hebben willen toekennen.

Overigens wordt over de genoemde onderwerpen met de stichting overleg gevoerd, dat moet uitmonden in een helder beleidsplan en een concreet actieplan. Op basis hiervan zullen wij de adviescommissie professionele podiumkunsten vragen ons te adviseren over een eventuele budgetverhoging en over een driejarig subsidie met ingang van 1991.

6.1.6. Orgelmuziek

Ook op dit terrein voeren we reeds een zeer terughoudend beleid ten aanzien van het subsidiëren van afzonderlijke voorstellingen. Wel kondigden we in de Nota Kunst en Cultuur aan te zullen stimuleren, dat de talrijke orgelkringen in onze provincie een gezamenlijke subsidie-aanvraag zullen indienen. Overleg hierover met de orgelkringen is positief verlopen en heeft bij hen een duidelijk beeld opgeleverd over de provinciale taak op het terrein van de orgelmuziek. Daarnaast heeft de stichting Het Brabants Orgel zich bereid verklaard om een actieve rol te spelen bij het ontwikkelen en voorbereiden van bijzondere projecten, die voor provinciale subsidiëring in aanmerking kunnen komen. Dit laat onverlet, dat de orgelkringen zelf verantwoordelijk blijven voor activiteiten, die van lokaal belang zijn.

Onder verwijzing naar 5.2.2. zijn wij van oordeel, dat de orgelkring Berne Abdijconcerten te Heeswijk in aanmerking moet kunnen blijven komen voor een serie voorstellingensubsidie. Dit wordt gerechtvaardigd door de voortdurende provinciale uitstraling, die deze orgelkring al ruim veertig jaar heeft.

6.1.7. Kamermuziek

Net als bij orgelmuziek is bij voorstellingen van kamermuziek vooral sprake van een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Dit geldt ook voor de Souvenir des Montagnards in Tilburg, met wie wij een overgangsregeling hebben getroffen om deze instelling aan de overigens tijdig aangekondigde nieuwe situatie te laten wennen. Wel subsidiëren wij produkties van Brabantse ensembles, circuits, zoals het onder 6.1.1. genoemde circuit van het Brabants Conservatorium.

6.1.8. Nieuwe muziek

Er liggen kansen om te komen tot een samenhangend en evenwichtig beleid op het terrein van de nieuwe muziek. De tijd is rijp om de activiteiten, die nu afzonderlijk worden gesubsidieerd te bundelen en op elkaar af te stemmen. Conform de aanbeveling van de Nota Kunst in Cultuur is er nu een initiatief van betrokkenen om deze stappen te zetten en een stichting op te richten. Inmiddels hebben wij na advies van de adviescommissie professionele podiumkunsten en gehoord de commissie van advies en bijstand voor cultuur en onderwijs uitgesproken aan de nieuwe stichting een mandaatsubsidie te willen verlenen van f 100.000,— op jaarbasis. Dit bedrag is bestemd voor:

- compositieopdrachten aan Brabantse en niet-Brabantse componisten, waarvan de uitvoering op Brabantse podia verzekerd is;
- afzetbevordering van concerten nieuwe muziek op Brabantse podia;
- bevordering van concerten nieuwe muziek op Brabantse podia door Brabantse ensembles.

Vanaf 1992 kan dit bedrag met f 25.000,— worden verhoogd om de produkties te realiseren, die het resultaat zijn van de verleende compositieopdrachten.

In het kader van het tweede verdeelprogramma 1991 zullen wij hierover definitief besluiten.

Hoewel het verlenen van subsidie ten behoeve van de overige produkties van Brabantse ensembles niet tot de taken van de stichting behoort, is zij wel medeverantwoordelijk voor de afzet van hun voorstellingen.

Zo zal - eventueel in samenwerking met het Brabants Conservatorium - het knelpunt van de onvoldoende afzet van Brabantse ensembles aangepakt kunnen worden. Dit is ook van toepassing op het Aquarius ensemble, op dit moment de enige Brabantse groep, die produktiesubsidie krijgt.

6.1.9. Oude muziek

Hetgeen bij orgel- en kamermuziek is opgemerkt geldt mutatis mutandis ook voor de deelsector van de zgn. oude muziek. Met oude muziek bedoelen we muziek van vóór de 19e eeuw,

vaak uit de barok of renaissanceperiode. Deze muziek trekt ook in Noord-Brabant de aandacht. Vaak worden produkties zeer gedegen musicologisch voorbereid en wordt veel energie besteed aan de interpretatie en de keuze van de instrumenten.

Ook hier doen zich de knellende problemen van onvoldoende continuïteit en afzet op Brabantse podia voor. Voor een aanpak van deze knelpunten verwijzen wij naar 6.1.1., waar wij de positie van het Brabants Conservatorium hebben besproken.

6.2. Theater

In Hoofdstuk 5 hebben we aangegeven hoe wij een aantal knelpunten van algemene aard willen aanpakken. In deze paragraaf vertalen wij dat in concrete voorstellen. Wij kijken hierbij naar de te onderscheiden deelsectoren van theater. Allereerst richten wij ons nog kort op twee subsidiecategorieën n.l. productie en festival. Het in 5.2.1. voorgestelde drietrapsmodel willen wij verder laten uitwerken. Wij zullen bezien welke twee podia in de provincie in aanmerking komen voor provinciale ondersteuning op titel van stimuleringssubsidie, welke initiatieven voor ad-hoc productiesubsidies en welk initiatief eventueel een instandhoudingssubsidie verdient. Omdat artistieke aspecten hierbij een centrale rol spelen zullen wij de adviescommissie professionele podiumkunsten vragen ons hierover te adviseren. In aansluiting op 5.2.6. sub d. (het aantrekken van nieuwe en/of uitbreiden van bestaande festivals) blijven wij alert inspelen op festivalinitiatieven, die in meerdere opzichten de culturele infrastructuur in onze provincie kunnen versterken. Een voorbeeld hiervan is het landelijk theaterfestival, dat onlangs de voorkeur aan Den Haag gegeven heeft boven 's-Hertogenbosch als nieuwe vestigingsgemeente vanaf 1991. Voor de dekking van de financiële consequenties van het aantrekken van nieuwe en/of uitbreiden van bestaande festivals verwijzen wij naar de paragraaf over financiën (zie hoofdstuk 7).

6.2.1. Het Zuidelijk Theater

Sinds kort bestaat de stichting Het Zuidelijk Theater. Hiermee wordt uitgedrukt, dat de vernieuwde stichting Het Zuidelijk Toneel sinds het verschijnen van het rapport van de Werkgroep Zuidelijke Theaterinfrastructuur in december 1987 een brede opdracht heeft. Naast het brengen van eigen produkties bevordert het de totstandkoming van een theaterwerkplaats, een danswerkplaats en een middelgrote dansgroep. Het onderdeel dans komt in 6.3. aan de orde.

Theaterwerkplaats Bis is gevestigd in 's-Hertogenbosch en kan mede dankzij financiële onder-

steuning van Het Zuidelijk Theater produkties uitbrengen. De rijksbijdrage voor theater in onze provincie en het uitvoeren van de aanbevelingen van de Werkgroep Haks blijven evenwel punt van aandacht. Wij blijven bij het rijk aandringen op een passende financiële vertaling van deze aanbevelingen. Het ziet er naar uit, dat het rijkssubsidie aan de theaterwerkplaats met ingang van 1990/1991 verhoogd wordt. Het Zuidelijk Theater heeft onder leiding van de inmiddels vertrokken Eric Antonis op energieke en ook succesvolle manier gewerkt aan de verbetering van het theaterklimaat in het zuiden en vooral in Noord-Brabant. Dit biedt ook nieuwe mogelijkheden voor de afstemming van het provinciale beleid op het rijksbeleid en kan tegemoet komen aan knelpunten.

Deze uitstraling op provinciale theaterinitiatieven krijgt vorm door:

- samenwerkingsvormen met de theaterwerkplaats in 's-Hertogenbosch (De Eerste Helder en Het Pinterproject);
- rechtstreekse ondersteuning van Brabantse theatergroepen, die (bijna) van landelijke betekenis zijn (Amai met Suiker);
- co-productie van Initiatieven rond de dans (Pinterproject);
- begeleiding bij de eindfase van produkties van Brabantse groepen (Jagen op zondagmorgen);
- samenwerking met Brabantse festivals (dansfestival Breda, Stichting Eindhoven Festival);
- samenwerking met de drama-opleiding in Eindhoven en het opzetten van educatieve projecten;
- het entameren van theaterprojecten van en door jongeren (Parsifal).

We kunnen dan ook spreken van een duidelijk merkbare uitstraling van Het Zuidelijk Theater op Brabantse theaterinitiatieven. Wij denken positief over deze ontwikkeling. Daarom zullen wij waar dat kan met Het Zuidelijk Theater overleggen over het concreet vormgeven aan de afstemming tussen rijksbeleid en provinciaal beleid.

6.2.2. Jeugdtheater

Met jeugdtheater bedoelen wij de theatervormen, die zich op de jeugd richten: toneel, dans, poppenspel, mime- en bewegingsspel etc. Uitgaande van de taakverdeling op het terrein van de podiumkunsten tussen de drie overheden blijft de provincie Noord-Brabant verantwoordelijk voor de instandhouding van kinderen jeugdtheater(groepen). Sinds 1 januari 1990 subsidiëren wij de nieuwe groep Artemis onder leiding van Pauline Mol. Wij hebben vertrouwen in de ontwikkelingspotentie van dit initiatief. Daarom hebben wij een driejarig subsidie verleend en de voor de instandhouding van kinderen jeugdtheater beschikbare middelen verhoogd: vanaf 1990 met f 75.000,—, vanaf 1991

met f 150.000,— tot f 550.000,—.

Daarnaast wordt ons beleid operationeel door het geven van ad hoc subsidies aan productie-initiatieven, circuitsubsidie aan Theater Netwerk Nederland en het ondersteunen van het landelijk jeugdtheaterfestival in 's-Hertogenbosch. De aanwezigheid van dit festival, van de groep Artemis, van de theaterwerkplaats en van enkele andere jeugdtheaterinitiatieven maken van 's-Hertogenbosch een sterk concentratiepunt van jeugdtheater in Noord-Brabant.

Hier zullen wij in ons jeugdtheaterbeleid nadrukkelijk op blijven inspelen. Vanzelfsprekend geldt het voorgaande ook voor de andere genoemde vormen van jeugdtheater.

In een samenhangend jeugdtheaterbeleid past ook aandacht voor het vergroten van de toegankelijkheid voor en de participatie van jongeren in theater. Hoewel dit thema aan de orde komt in de notitie "Amateurkunst en Kunstzinnige vorming" stippen we het hier vanwege de samenhang even aan. Ook in het professionele podiumkunstenbeleid willen wij attent zijn op stimuleringskansen voor jong publiek en zullen zonodig projecten ondersteunen. Dit zal vaak in combinatie met educatieve projecten en begeleiding via scholen gebeuren. Zo werken de Brabantse schouwburgen een plan uit om bij iedere voorstelling van het grootscheeps landelijk Shakespeare-project dat komend seizoen ook Noord-Brabant aandoet een minimum aantal van bijv. 50 leerlingen te betrekken.

6.2.3. Poppentheater

Poppentheater wordt gelukkig niet meer geassocieerd met de ouderwetse poppenkast. Ook in Noord-Brabant zijn er enkele poppentheatermakers die demonstreren, dat het een volwassen theatervorm betreft. Wij subsidiëren naast veelbelovende poppentheaterproducties het landelijk (amateur)poppentheaterfestival, dat om het jaar in Hilvarenbeek wordt gehouden en circuits, al of niet via Theater Netwerk Nederland. Helaas zijn er weinig hoogwaardige poppentheatervoorstellingen, zodat moeilijk van een voldoende aanbod gesproken kan worden. Veelbelovende initiatieven zullen wij blijven stimuleren.

6.2.4. Mime- en bewegingstheater

Tot mime- en bewegingstheater rekenen wij een grote variëteit aan theatervormen, variërend van de klassieke pantomime tot en met abstract bewegingstheater. Net als bij poppentheater is er geen overstelpend aanbod aan uitstekende voorstellingen. Dit stelt extra eisen aan de selectie en dus aan de programmeur. In deze lacune voorzag het in april 1989 groots opgezette Zuid-Nederlands Mimefestival. Dit was een grootschalig samenwerkingsproject tussen landelijke en in de 3 zuidelijke provincies werkende instellingen

en personen. Dit bijzondere festival, dat veel aandacht bij publiek en in de media gekregen heeft, was ook bedoeld om een begin te maken met het systematisch en herkenbaar opnemen in de schouwburgprogrammering van mime- en bewegingstheater. Dit nu gebeurt maar spaarzaam. Initiatieven, die dit stimuleren, zullen wij ondersteunen. Wel worden via Theater Netwerk Nederland met enige regelmaat, ook op andere podia, voorstellingen uit dit genre afgezet. Op het vlak van productie doen zich weinig initiatieven voor, die de adviescommissie professionele podiumkunsten hoge prioriteit geeft. Dit heeft ook te maken met het feit, dat het in vergelijking met andere theatervormen hier gaat om een in Nederland relatief kleine sector, die vooral in Amsterdam geconcentreerd is.

6.3. Dans

Overeenkomstig de aanbevelingen van de Werkgroep Zuidelijke Theaterinfrastructuur is de weg bereid voor de vestiging van een danswerkplaats en een middelgrote dansgroep of dansonderneming in deze provincie.

Door de totstandkoming hiervan zal het provinciaal dansbeleid beter kunnen aansluiten op het rijksbeleid, dat nu weinig ondersteuning biedt aan Brabantse dansinitiatieven van landelijke betekenis. Hierbij zijn wij uitgegaan van de algemene toedeling van verantwoordelijkheden tussen de overheden op het gehele terrein van de podiumkunsten, zoals deze is afgesproken bij de herstructurering van het orkest- en toneelbeestel op 1 januari 1985.

Voor de dans betekent dit:

- a. het *rijk* draagt zorg voor het aanbod van landelijke betekenis (grootschalige dans, vernieuwing van dans) en voor het scheppen van spreidingsvoorwaarden van dit aanbod;
- b. de *provincies* zijn verantwoordelijk voor het aanbod van provinciale betekenis (niet-grootschalige dans) en voor de spreiding hiervan;
- c. de *gemeenten* zijn verantwoordelijk voor de afname (accommodaties en programmeringsbudgetten).

Deze taakverdeling ligt ook ten grondslag aan het rapport van de Werkgroep Haks.

Echter, omdat het tot nu toe nauwelijks gelukt is bij het rijk subsidies te verwerven voor projecten van Brabantse dansgroepen dreigde de ontwikkeling van kwalitatief goede dans in onze provincie te stagneren. Dansers vertrekken uit Noord-Brabant; bijzondere choreografen kunnen vanwege de beperkte middelen niet meer worden aangetrokken.

Dit was voldoende reden voor de adviescommissie professionele podiumkunsten om te pleiten voor het wijzigen van het huidige beleid van

ad-hoc produktiesubsidies. Dit heeft volgens haar tot weinig continuïteit en te veel versnippering van kwaliteit en middelen geleid. De neerwaartse spiraal moet in positieve richting worden omgebogen. Tevens adviseerde zij een door ons in te stellen werkgroep hierover te laten adviseren.

De Werkgroep dans Noord-Brabant heeft op 19 maart jl. haar rapport uitgebracht. Zij komt met concrete voorstellen voor het met ingang van het seizoen 1990/1991 voorbereiden van een dansgroep, een danswerkplaats en voor de artistieke en zakelijke leiding hiervan.

Als onderdeel van het tweede verdeelprogramma 1990 hebben wij inmiddels besloten aan de stichting RAZ (Hans Tuerlings en Ria Wubben) een subsidie toe te kennen voor een periode van 2,5 jaren, met ingang van 1 juli 1990. Bij de uitvoering van hun beleidsplan zullen zij nadrukkelijk aandacht schenken aan het danspotentieel, dat in onze provincie aanwezig is.

6.3.1. Dansacademie Brabant

Wanneer we het professionele danslandschap in Noord-Brabant overzien valt behalve de bestaande danskernen, het dansfestival Breda, de danscircuits en de initiatieven van Het Zuidelijk Theater de Dansacademie Brabant in Tilburg op.

Zij is op dit moment de enige dansvakopleiding in het zuiden van Nederland. Wij constateren, dat de uitstraling op het dansklimaat en de samenwerking met de dansgroepen verder ontwikkeld kan worden. Vertrekpunt hierbij is ons inziens het verbeteren van de positie van de eigentijdse dans in Noord-Brabant. Wij hebben overigens de indruk, dat de academie bereid is zich hiervoor in te zetten. Hierop wijst onder meer het voornemen om van het expressionistisch danstheater een specialisatie/afstudeerrichting te maken en het eerste samenwerkingsproject met de stichting RAZ. Wij menen, dat de Dansacademie een positieve rol kan en dient te spelen bij het verbeteren van het dansklimaat in onze provincie. Wij hebben bij de beoordeling van de voorstellen van de Werkgroep dans Noord-Brabant en bij de uitwerking daarvan de positie van de Dansacademie Brabant dan ook betrokken.

6.3.2. Grootschalige dans

Zoals wij al eerder hebben gesteld zien wij voor de provincie geen taak bij de produktie van grootschalige dans. Wij hebben eigenlijk ook geen taak bij het spreiden van het reeds bestaande bijzondere aanbod, dat in Nederland wordt geproduceerd (Nederlands Dans Theater, Het Nationale Ballet, Scapino Ballet). Dit is een erkende rijkstaak. Het rijk laat het hier, net als bij het grootschalig muziektheater (zie 6.1.3.) afweten. Alles afwegend hebben wij besloten

een 3-jarig circuitsubsidie te verlenen van f 200.000,— jaarlijks voor muziektheater en dans. Wij verwijzen verder naar 6.1.3.

6.3.3. Middelgrote/kleinschalige dans

Behalve produkties van Brabantse groepen ondersteunen wij festivals en circuits, die een veelzijdig en bijzonder aanbod garanderen. In het verleden hebben wij initiatieven hiervoor ondersteund. Helaas hadden deze onvoldoende samenhang en permanentie. Ook heeft dit te maken met de kwetsbaarheid van eigentijdse dans bij programmeurs en bij het publiek. Nu hebben de Brabantse schouwburgers echter in samenwerking met Theater Netwerk Nederland en het Nederlands Instituut voor de Dans een plan van langere adem bedacht met een samenhang tussen verbreding van het aanbod, een bredere publieke belangstelling en voldoende spreiding. Het plan behelst in het kort een gedurende meerdere jaren verplichte afname door de podia van een minimum-aantal voorstellingen, die zij in educatieve en publicitaire zin zullen ondersteunen.

De 7 betrokken middelgrote en kleinere schouwburgers onderschrijven dat een structurele uitbreiding van hun aanbod van belang is voor het behoud en de uitbreiding van het bestaande en de werving van een nieuw publiek.

Deze aanpak, waarbij geleerd is van ervaringen van een vergelijkbaar project in Zuid-Holland, spreekt ons aan omdat uitgegaan is van een zo groot mogelijke verantwoordelijkheid van de schouwburgers zelf en van een heldere taakverdeling tussen de deelnemers aan het project. Wij waarderen dit plan positief en hebben inmiddels een eerste subsidie verleend. Over eventuele meerjarige subsidiëring zullen wij een besluit nemen na advisering door de adviescommissie professionele podiumkunsten.

7. Financiële consequenties

In dit hoofdstuk komen de financiële consequenties van onze voornemens aan de orde. Wij maken hierbij het volgende onderscheid (tussen haakjes zijn de hoofdstukken opgenomen, waarnaar verwezen wordt):

1. beleidsaanbevelingen met betrekking tot gewenst rijksbeleid
 - a. Meer geld voor de podiumkunsten in Zuid-Nederland om de achterstand van het zuiden bij de toewijzing van rijksmiddelen ten opzichte van andere regio's in te lopen (6.1.);
 - b. Meer geld van het rijk voor symfonische muziek (6.1.2) en opera (6.1.3), aandacht voor de rijksbijdrage theater (6.2.1) en voor de uitvoering van de aanbevelingen van de Werkgroep Zuidelijke Theaterinfrastructuur voor theater (6.2) en voor dans (6.3);
2. beleidsaanbevelingen, die budgettair neutraal kunnen worden uitgevoerd.

Algemeen

- a. Uitwerking van het zgn. drietrapsmodel voor de sectoren muziek, theater en dans (5.2.1);
- b. Maatregelen, die de afzet van produkties van Brabantse groepen op Brabantse podia stimuleren (5.2.1);
- c. Het verlenen van termijnsubsidies van drie jaar (5.2.6);
- d. Het verhogen van het maximum festivalsubsidie van f 25.000,— tot f 50.000,— (5.2.6);

Muziek

- e. Uitwerking van het plan van het het Brabants Conservatorium om de continuïteit van een aantal waardevolle muziekinitiatieven te waarborgen (6.1.1);
- f. Een termijnsubsidie aan de Stichting Brabantse podia voor jazz- en geïmproviseerde muziek en een eventuele budgetverhoging bezien op basis van een in te dienen beleids- en actieplan (6.1.5);
- g. Orgelkring Berne Abdijconcerten in aanmerking laten blijven komen voor een serie voorstellingsubsidie (6.1.6);
- h. Subsidiëring van de Stichting i.o. Nieuwe Muziek Brabant (6.1.8);

Theater

- i. Aandacht voor projecten, waarin de toegankelijkheid voor en de participatie van jongeren in theater vergroot wordt (6.2.2).

Dans

- j. Bezien of meerjarige ondersteuning van het dansplan, dat 7 Brabantse schouwburgen in samenwerking met Theater Netwerk Nederland en het Nederlands Instituut voor de Dans hebben ontwikkeld, op korte termijn mogelijk is (6.3.3).

3. Beeldswensen

Het gaat hierbij om aanbevelingen, die zonder extra middelen niet gerealiseerd kunnen worden. Deze zijn:

- a. Maatregelen, die de voor produkties van Brabantse groepen vereiste afzet en zakelijke deskundigheid verzekeren (5.2.1);
- b. Het honoreren van de personeelskosten van uitvoerende kunstenaars bij een zeer beperkt aantal produkties (5.2.1);
- c. Het jaarlijks voor de sectoren muziek en dans verlenen van een optimaal aantal opdrachten, waarvoor de uitvoering op podia in Noord-Brabant verzekerd is (5.2.5).
- d. Verruiming voor onder meer festivals (5.2.6) in relatie tot cultuur en promotie.

8. Samenvatting

In dit afsluitende hoofdstuk geven wij een karte samenvatting van deze natitie. Wij concntreren ons hierbij vooral op voargenomen wijzigingen in het beleid, zaveel mogelijk taegesplitst op concrete voarnemens.

Afbakening beleidsterrein (Hoofdstuk 2)

In deze natitie kamen de sectaren muziek, theater, dans en de bijbeharende deelsectaren aan de arde. Hierander vallen aak de combinaties van (deel)sectoren. De sectar audiavisuele media wordt in een afzonderlijk uit te brengen natitie film en fatografie behandeld.

Ontwikkelingen (Hoofdstuk 4)

Nadat in Hoofdstuk 3 het tot dusver gevaerde beleid (daelstellingen, taken, subsidiebeleid) de revue passeerden kamen in dit hoofdstuk recente beleidsontwikkelingen en nieuwe beleidsinzichten aan de arde. Deze tendenzen, die wij in ons beleid zullen incorporeren, zijn:

1. Bij de uitvaering van de pravniciële taken komt steeds meer nadruk te liggen op initiëren en stimuleren;
2. Behalve aan de spreidings- en caördinatietatak besteedt de pravnicië meer aandacht aan de ontwikkelingstatak;
3. De samenwerking en taakverdeling tussen de pravnicië Noord-Brabant en de andere overheden komt steeds beter uit de verf. Dit geldt met name voor de taakverdeling tussen de pravnicië en de (vier centrum)gemeenten in Noord-Brabant en vaar een taenemende samenwerking met de pravnicië Limburg;
4. Pleidaaien om meer middelen aan minder initiatieven te geven, waarbij een sterke infrastructuur en een blaaiend kunstleven steeds bepalender warden;
5. Door de aanpak van artistieke ondernemers wardt de produktieplek steeds belangrijker vaar de kwaliteit van de produktie;
6. De belangstelling graeit vaar de internationale dimensie, die podiumkunsten vanuit zichzelf hebben;

7. Er is taenemende interesse vaar de pravniciële betekenis van podiumkunsten.

Kritische terugblik (Hoofdstuk 5)

In dit hoofdstuk maken wij de balans ap van het sinds 1986 gevaerde beleid. Hierbij maken wij een onderscheid tussen algemene aspecten (1) en subsidiecategorieën (2).

- Ad 1 De door ons voorgestelde verbeteringen zijn:
- een aanscherping van het kwaliteitskriterium: een positieve score op alle indikatoren is nadig am aan de kwaliteitsnorm te voldoen;
 - een nuancering van de criteria spreiding, diversiteit en nieuwe ontwikkelingen gelet ap een aantal beleidsargumenten en -prioriteiten;
 - het consequent hanteren van de professionaliteits: een subsidie-aanvrager dient te beschikken aver een daardacht artistiek concept, een professionele zakelijke organisatie en een duidelijke visie op en aanpak van programmering, publieksapbauw en -werving, pravnicië en publiciteit;
 - het verlenen van een mandaatsubsidie en/af termijnsubsidie als de effectiviteit en efficiency van het beleid hiermee duidelijk verbeterd warden. Wij letten hierbij ap het waarborgen van de (artistieke) continuïteit van een groep, het vaeren van een minimum aan personeelsbeleid, het laag houden van de uitvoeringskosten van beleid, het reduceren van risico's bij middellange termijnplanning en het behouden af aantrekken van activiteiten en vaarzieningen vaar deze pravnicië.

Ad 2 Praduktie (5.2.1.)

Uitgangspunt blijft, dat de pravnicië het tot haar taak rekt talent, dat al af niet uit Noord-Brabant afkamstig is, aan deze pravnicië te binden. Overigens zal een adequate invulling van de produktietatak in taenemende mate selectie en concentratie betekenen. Wij vinden, dat het zgn. drietrapsmadel kansen maet krijgen am in de praktijk te functioneren. Dit daar de adviescommissie professionele podiumkunsten vaar de sectaren theater en dans ontwikkeld madel voorziet in 3 niveaus met vlaaiende avergangen. Zij amvat een:

1. stimuleringsniveau: twee kleine podia ontvangen een beperkt stimuleringssubsidie van bijv. f 10.000,— voor het stimuleren van nieuw talent.
2. ontwikkelingsniveau: ad-hoc produktiesubsidies aan een zeer beperkt aantal groepen, waarbij voortaan niet alleen de artistieke kernfuncties en de produktiekosten, maar ook de kosten van uitvoerende kunstenaars voor een beperkte periode (2-3 maanden) gesubsidieerd worden. Subsidies van ca. f 100.000,—.
3. instandhoudingsniveau: voor een enkele groep is er perspectief op een instandhoudingssubsidie, waarbij salarissen van uitvoerend kunstenaars worden gesubsidieerd. Er geldt een maximum voor de repetitie en speelperiode van bijv. resp. 2 en 3 maanden.

Dit model komt tegemoet aan gesignaleerde knelpunten. Het verschaft duidelijkheid over te maken keuzes. Bij andere knelpunten staan wij de volgende aanpak voor:

1. *Het werken met behoud van uitkering*
Gezien de binnengekomen reacties achten wij de aanpak van dit knelpunt urgent en erkennen, dat hiervoor extra middelen nodig zijn. Wij willen daarom zo snel mogelijk toe naar een situatie, waarin wij bij - een overigens zeer beperkt aantal - produktiesubsidies ook de kosten van uitvoerende kunstenaars zullen subsidiëren. In de overgangperiode zullen de produktiesubsidies werken met behoud van uitkering impliceren. Overigens zullen wij in overleg treden met de wethouders Sociale Zaken van de grootste gemeenten over werken met behoud van uitkering in de overgangperiode en met de toekomstige Regionale Besturen Arbeidsvoorziening over de werkgelegenheid van podiumkunstenaars.
2. *Onvoldoende afzet van produkties van Brabantse groepen op Brabantse podia*
Wij geven de voorkeur aan een samenhangend pakket van voorstellen:
 - a. subsidievoorwaarde wordt, dat een gesubsidieerde produktie minimaal 5 in Noord-Brabant openbaar toegankelijke voorstellingen krijgt;
 - b. het afzetstimuleringssubsidie vervalt;
 - c. subsidievoorwaarde wordt, dat een solide plan voor het realiseren van een optimale afzet wordt ingediend;
3. *Gebrek aan zakelijke deskundigheid*
Gezien de brede consensus over de aanpak van de knelpunten bij afzet en zakelijke deskundigheid stemmen wij in met de combinatie van beide in één zakelijk steunpunt. Wij achten een verbinding met de theaterwerkplaats Bis in 's-Hertogenbosch gewenst. Wij erkennen, dat hiervoor extra middelen nodig zijn. Overigens moet deze investering van provinciale middelen een hoog rendement kunnen opleveren.

Voorstellingen (5.2.2.)

Wij zullen het huidige terughoudende beleid aanscherpen en afzonderlijke voorstellingen van subsidiëring uitsluiten.

Een serie (een reeks voorstellingen op één plek) komt wel voor subsidie in aanmerking als het gaat om bijzonder aanbod, dat zonder provinciaal subsidie aan de provincie voorbij gaat en als voldaan is aan de volgende elsen, die nog sterker gelden bij circuits: professionele organisatie, een gerichte visie op programmering en publieksopbouw, zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht en een duidelijke uitstraling van het podium, dat de omliggende regio overstijgt.

Opdracht (5.2.5.)

Wij willen een hogere prioriteit geven aan het opdrachtenbeleid om de ontwikkelingstaak van de provincie beter gestalte te geven. Concreet betekent dit dat wij jaarlijks voor de sectoren muziek, theater en dans een optimaal aantal opdrachten zullen verlenen, waarvan de uitvoering op podia in Noord-Brabant verzekerd is. De herkomst van de kunstenaar speelt geen rol, wel de uitstraling van het resultaat op de podiumkunsten in Noord-Brabant. De huidige subsidiebele kosten blijven gehandhaafd.

Festival (5.2.6.)

Wij achten het gewenst ons festivalbeleid te versterken door:

- a. het verlenen van termijnsubsidies van drie jaar;
- b. het verhogen van het maximumsubsidie van f 25.000,— tot f 50.000,—;
- c. het ondersteunen van festivals vanuit het economische en promotiebeleid;
- d. het alert inspelen op nieuwe festivalinitiatieven met veel toekomstperspectief en op samenwerkingsmogelijkheden met Vlaanderen.

Voornemens (Hoofdstuk 6)

Muziek (6.1.)

Wij zijn in principe bereid het plan van het Brabants Conservatorium te ondersteunen, waarin deze verantwoordelijk wordt voor het waarborgen van de financiële en organisatorische continuïteit van vier waardevolle initiatieven: de Capella Pratensis, het Brabants Muzyck Collegie, het Brabant Koor en het kamermuziekcircuit voor studenten en oud-studenten van het Brabants Conservatorium.

Wat betreft de symfonische muziek blijven wij er bij het rijk op aandringen, dat zo spoedig mogelijk uitzicht komt op een adequate formatie van Het Brabants Orkest. Met de provincie Limburg zullen wij bij het rijk blijven pleiten voor een ade-

quaat aanbod van - al of niet in het zuiden gevestigde - podiumkunstvoorzieningen voor Zuid-Nederland en het inlopen van de achterstand van het zuiden bij de toewijzing van rijksmiddelen ten opzichte van andere regio's. Dit geldt in ieder geval voor symfonische muziek en grootschalig muziektheater.

Op het terrein van de jazz- en geïmproviseerde muziek zullen wij besluiten over een eventueel te verlenen termijnsubsidie aan de stichting Brabantse podia voor jazz- en geïmproviseerde muziek en een eventuele budgetverhoging op basis van een in te dienen beleids- en actieplan. Bij orgelmuziek kan de orgelkring Berne Abdijconcerten vanwege haar bijzonder belang voor de orgelmuziek in Noord-Brabant in aanmerking blijven komen voor een serie voorstellingsubsidie.

Tenslotte hebben wij stappen gezet om te komen tot een samenhangend en evenwichtig beleid op het terrein van de nieuwe muziek.

Theater (6.2.)

Wij zijn van plan het voorgestelde drietrapsmodel (zie 5.2.1.) verder te laten uitwerken.

Wij blijven bij het rijk aandringen op een passende financiële vertaling van de aanbevelingen van de Werkgroep Zuidelijke Theaterinfrastructuur van december 1987 (Het Zuidelijk Theater, theaterwerkplaats, middelgrote dansgroep en danswerkplaats). Om dit naderbij te brengen en om rijksbeleid af te stemmen op provinciaal beleid zullen wij met de Stichting Het Zuidelijk Theater blijven overleggen.

Bij het jeugdtheaterbeleid willen wij projecten ondersteunen, die de participatie van jongeren in theater vergroten.

Dans (6.3.)

Wij zullen met aandacht de start en ontwikkeling volgen van het nieuwe dansinitiatief, dat Hans Tuerlings en Ria Wubben vanaf 1 juli 1990 opzetten. Tevens zullen wij bevorderen, dat het rijk zo snel mogelijk op passende wijze financiële ondersteuning zal leveren.

Bij de uitwerking daarvan zullen wij de positie van de Dansacademie Brabant betrekken. Het plan, dat 7 middelgrote en kleinere schouwburgen in samenwerking met Theater Netwerk Nederland en het Nederlands Instituut voor de Dans bedacht hebben, beoordelen wij positief. Dit plan voorziet in een gedurende meerdere jaren verplichte afname door de podia van een minimum aantal voorstellingen van middelgrote en kleinschalige eigentijdse dans, die zij in educatieve en publicitaire zin zullen ondersteunen. Wij hebben inmiddels een eerste subsidie verleend. Over eventuele meerjarige subsidiëring zullen wij besluiten na advisering door de adviescommissie professionele podiumkunsten.

Bijlage A. Overzicht van mandaat- en termijnsubsidies

Instelling	Mandaatsubsidie	Termijnsubsidie	Budget
- Stichting Brabant Pop	ja	1990 t/m 1992	329.400,—
- Stichting Brabantse Podia voor jazz- en geïmproviseerde muziek	ja	1991 t/m 1993	175.000,—
- Stichting Nieuwe Muziek Brabant	ja	—	100.000,— (m.l.v. 1992 evt. 125.000,—)
- Stichting 's-Hertogenbosch Muziekstad (Internationaal Vocalisten Concours)	—	1990 t/m 1992	25.000,—
- Theatergroep Artemis	—	1990 t/m 1992	475.000,— (m.l.v. 1991: 550.000,—)
- Theater Netwerk Nederland	ja	—	116.000,—
- Jeugdtheaterfestival	—	1989 t/m 1991	22.500,—
- Brabantse A-schouwburgen (grootschalig muziektheater- en danscircuit).	—	1990 t/m 1992	200.000,—
- Stichting RAZ	—	1.7.1990 t/m 1992	600.000,— (op jaarbasis waarvan 250.000,— incidentele rijksmiddelen)

Bijlage B. Knelpuntennota

Geacht college,

Zoals we in onze begeleidende brief bij de aanbieding van onze adviezen in het kader van het eerste verdeelprogramma professionele podiumkunsten 1989 hebben aangekondigd, hebben we ons als commissie gebogen over de inventarisatie van een aantal knelpunten die we in onze advisering regelmatig ontmoetten.

Zoals we u al hebben laten weten, wordt het adviserende werk sterk bemoeilijkt door het ontbreken van adequate beleidsmatige kaders. Met de 'reshuffeling' van gelden en verantwoordelijkheden van met name rijksoverheid en provincie heeft de provincie andere taken gekregen dan voorheen.

Algemeen aanvaard is dat deze taken zich bevinden op het gebied van produktie, spreiding, coördinatie en ontwikkeling. Het Rijk heeft in deze constellatie een eerste verantwoordelijkheid voor de instandhouding, terwijl de lokale overheid verantwoordelijk is voor afname en accommodaties.

De beleidskaders waarbinnen de provinciale taken dienen te worden vervuld zijn echter dezelfde gebleven als in de periode voor de 'reshuffeling'.

Ook de nota 'Kunst in Cultuur' geeft wat dat betreft geen houvast. Deze nota beschouwt de ontwikkelingen in de provincie in zijn geheel vanuit het bestaande beleidskader.

We achten het daarom noodzakelijk u inzicht te geven in de knelpunten die we als adviescommissie in de praktijk tegenkomen. In deze knelpuntennotitie zijn we uitgegaan van alle sectoren waar onze commissie over adviseert. Waar de knelpunten niet algemeen geldend voor deze sectoren zijn, hebben we dat aangegeven.

We hebben met deze notitie niet de pretentie volledig te zijn. We denken echter dat deze geïnventariseerde knelpunten uit de praktijk van 'het adviseren' een aanzet kunnen geven tot een meer helder beleidsmatig kader.

De uitwerking van deze aanzet achten we niet in eerste instantie onze taak maar we hebben er vertrouwen in dat deze op niet al te lange termijn tot praktische veranderingen zal leiden. Overigens moet het ons nog van het hart dat de manier van advisering, zoals die voor het laatste verdeelprogramma heeft plaatsgevonden, onze voorkeur verdient. Met name de scheiding tus-

sen budgettaire en inhoudelijke advisering achten wij een goede zaak.

Op deze manier wordt duidelijker wat de werkelijke behoeften zijn en moeten een aantal financiële en beleidsmatige keuzes op politiek niveau gemaakt worden, waar die in het verleden al door de adviescommissie waren gemaakt.

Met vriendelijke groeten,

w.g.

J. van der Putten
(voorzitter)

1. Spreiding

1.1 Voorstellingssubsidie

Algemeen:

De provinciale overheid hanteert, als een van de subsidie-instrumenten, de voorstellingssubsidie. Deze subsidie kan worden aangevraagd door organisatoren van activiteiten.

Voor de provinciale overheid heeft deze subsidieregeling een aantal voordelen:

- de spreiding kan op een directe manier bevorderd worden;
- subsidiegelden komen rechtstreeks ten goede aan de activiteiten.

Tot het verdeelprogramma van 1987 lieten de aanvragen voor deze subsidieregeling een enorme groei zien.

Een consequente advisering over deze aanvragen kwam steeds moelzamer tot stand door de volgende knelpunten:

- afname is in eerste instantie een lokale verantwoordelijkheid;
- een van de voorwaarden voor voorstellingssubsidie is het feit dat er sprake moet zijn van 'niet-regulier' aanbod.

Onder regulier aanbod verstaan we aanbod dat een accommodatie geacht mag worden te verzorgen, gezien de taakstelling.

Een knelpunt vormt het feit dat wat voor de één regulier aanbod is, voor de ander niet-regulier is. Dat kan tot vreemde afwegingen leiden. In de praktijk betekent dat, als bijv. een streekschouwburg nooit moderne dans programmeert, de provinciale overheid dat kan belonen door middel van een voorstellingssubsidie, terwijl een schouwburg die regelmatig aanbod doet, daarvoor niet in aanmerking zou komen.

Ditzelfde probleem treedt op bij 'geografische spreiding'. Moet er in iedere dorpskern kamermuziek te horen zijn, bevorderd door de provincie, omdat er een 'witte vlek' aanwezig is, terwijl aan de andere kant professionele en goed programmerende podia voor die subsidie niet in aanmerking komen?

We pleiten ervoor voorstellingssubsidies af te schaffen. Naar ons idee betreft het hier een lokale verantwoordelijkheid die, onder argumen-

ten van spreiding, geleidelijk verschuift naar de provincie.

Aan de gemeenten moet duidelijk gemaakt worden dat de afname een lokale verantwoordelijkheid is.

Een consequent beleid leidt er naar onze mening toe, dat afzonderlijke voorstellingen niet langer voor provinciale subsidie in aanmerking komen.

Een uitzondering vormen bijzondere voorstellingen die van provinciaal belang zijn. We zouden daarbij liever spreken van projecten en dezelfde criteria die daarvoor gelden, toepassen.

In aanmerking daarvoor zouden ons inziens moeten komen: unieke (in de letterlijke zin) projecten voor Brabant als totaliteit. Een aanvraag gaat uit van een professionele organisatie. In de aanvraag is een visie zichtbaar op aanbod, publieksofbouw en promotie/publiciteit van dit project.

Ook een dergelijk project moet passen binnen de profilering van de gehele accommodatie. Incidentenbeleid moet worden voorkomen. Daar waar sprake is van knelpunten binnen een bepaalde sektor, achterstandssituaties etc. kan de provinciale overheid stimuleren door middel van subsidiëring van circuits.

1.2 Circuits

Een circuitsubsidie is een instrument om knelpunten binnen een sektor aan te kunnen pakken. Op dit moment verleent de provincie subsidie aan: Stichting Brabant Pop, Theater Netwerk Nederland, Stichting Brabantse podia voor jazz en geïmproviseerde muziek, Opera circuit, Verlenging van Brabantse filmtheaters. Daarnaast worden er incidenteel circuits aangevraagd: grootschalige dans, middelgrote dans, poppenspelcircuit.

De adviescommissie is bij de beoordeling als grootste knelpunt tegengekomen het onderscheid tussen 'regulier' en 'bijzonder' aanbod. Opera en bijvoorbeeld grootschalige dans zijn steeds beschouwd als 'regulier' aanbod, deze voorstellingen werden geacht in het 'normale' aanbod van een grote schouwburg aanwezig te zijn. Doordat de Nederlandse Opera niet wilde reizen en vanwege de sterk gestegen uitkoopsommen dreigde het opera aanbod geheel te verdwijnen.

De provincie heeft het opera circuit ondersteund om dat te voorkomen.

Inmiddels komen er regelmatig aanvragen voor andere circuits binnen o.a. voor grootschalige dans, poppenspel, kleine en middelgrote dans, en van de kleinschalige podia. Is hier sprake van regulier aanbod (c.q. een lokale verantwoordelijkheid) of van bijzonder aanbod (evt. een provinciale verantwoordelijkheid).

Door het laatste advies van onze commissie ten aanzien van het operacircuit is deze problematiek nog eens duidelijk geworden. Voor de details verwijzen we naar het desbetreffende advies, maar een kernpunt van onze advisering was dat de voorstellingen in de aanvraag tot het 'reguliere' repertoire behoren en gezien de afrekening van het voorafgaande jaar, geen extreme financiële risico's werden gelopen.

Wij pleiten ervoor dat, waar het een gezamenlijke aanpak vanuit accommodaties betreft, deze samenhang ook in de aanvraag duidelijk wordt, in afstemming voor wat betreft programmering, promotie en publiciteit etc. Daarnaast zou naar onze mening moeten worden aangegeven hoe dit 'bijzondere' aanbod zich verhoudt tot het reguliere aanbod van de podia. De gemeente dient in dit geval zijn lokale verantwoordelijkheid te hebben genomen. Het ondersteunen van 'incidenten' heeft ons inziens geen enkele zin.

Door het wegvallen van voorstellingssubsidie zullen een aantal sectoren, waarin nu nog slechts in geringe mate sprake is van programmatisch overleg, (bijv. orgelkringen), door middel van samenwerking in een circuit ondersteund kunnen worden, waarvoor afstemming een voorwaarde is.

een goed einde te brengen en die een visie heeft op aanbod, publieksopbouw, publiciteit etc.

1.3 Festivals

Festivals dienen van provinciaal belang te zijn, waaronder we verstaan 'unica' in de letterlijke zin van het woord. Festivals dienen van provinciaal of landelijk belang te zijn. Belang voor de regio is niet voldoende. Een voorbeeld is de ontwikkeling van de straattheaterfestivals. Het aantal straattheaterfestivals is de laatste jaren in onze provincie dermate toegenomen dat niet ieder straattheaterfestival, hoe belangrijk voor de regio dan ook, door de provincie ondersteund kan worden. Alleen die festivals die iets toevoegen aan het aanbod binnen de provincie zouden naar onze mening ondersteund moeten worden.

De combinatie van de verschillende activiteiten in een festival moeten door hun onderlinge samenhang een meerwaarde opleveren. Er moet sprake zijn van een organisatie die geacht moet worden een dergelijk festival tot

2. Produktie

Voor de ondersteuning van produkties heeft de provincie twee subsidie instrumenten: de produktie subsidie en de opdrachtensubsidie (teksten, composities).

2.1 Produktiesubsidie

Naar ons idee schieten de huidige beleidsmatige kaders te kort op de volgende punten.

1. De provinciale overheid heeft een taak ten aanzien van de produktie. Daarbij blijft onduidelijk:
 - is er sprake van Instandhouding of projectmatige subsidiëring?
 - welke kosten zijn subsidiabel?
 - hoe is de afstemming met de andere overheden?

Naar ons idee zou het beleid niet gericht moeten zijn op instandhouding, met uitzondering van het jeugdtheater, omdat daarvoor een provinciale taak is toegewezen.

In de overige gevallen kan de provincie per produktie subsidie verlenen.

Instandhouding kan natuurlijk wel het gevolg zijn van een serie produktiesubsidies.

Binnen deze produktiesubsidies zouden salarissen subsidiabel moeten zijn.

De doorstroming moet naar onze mening worden bevorderd. Als een groep door uitstraling en afzet zich landelijk manifesteert, moet deze verplicht worden een aanvraag bij het rijk in te dienen. De provincie moet wel open blijven staan in geval die aanvraag niet gehonoreerd wordt.

De lokale overheid zou zijn verantwoordelijkheid moeten nemen ten aanzien van de huisvestingskosten van een gezelschap.

In het verleden is er sprake geweest van driejaarlijkse termijnen, waarna de subsidie automatisch verviel. Beide zaken zouden we los willen laten, geen termijnen, maar zoals gezegd alleen produktiesubsidies, zonder een maximaal aantal jaren, maar slechts bekeken op kwaliteit. Koppelsubsidies achten we uit den boze.

2. - er is geen duidelijke afbakening met de taken van Het Zuidelijk Toneel.
3. - de in het verleden geformuleerde 'speerpunten' zijn onwerkbaar doordat niet is ingevuld wat daarvan de consequenties zouden moeten zijn.

De praktijk leert dat er geen speerpuntenbeleid is. Voor speerpunten zou er extra geld moeten zijn om sectoren extra te ondersteunen.

4. - er is onduidelijkheid of de provincie moet initiëren bij een achterblijvende sektor (er wordt immers gestreefd naar 'een zo breed mogelijk kunstenaarsaanbod voor zo verschillend mogelijke publieksgroepen' (nota Kunst in Cultuur pag. 24)).
In de praktijk, en de commissie is het daarmee eens, heeft de provincie geen initiërende taak, maar ondersteunt en begeleidt zij initiatieven die zich hebben aangediend.
5. - de produktie van films kent een aparte problematiek. De provinciale bijdrage is immers altijd een bijdrage in een groot totaal. Daarnaast leidt het tot iets wat blijvend vertoond kan worden en waarbij eventueel later nog revenuen zijn te verwachten.
Deze aanvragen zullen per geval bekeken moeten worden door de adviescommissie die er inhoudelijk de meeste affiniteit mee heeft (beeldende kunst of podiumkunsten).
6. - geen doorstroming naar de rijksoverheid.
7. - salariering van uitvoerende kunstenaars wordt afgewezen.
Zoals hierboven aangegeven pleit de adviescommissie ervoor dat salariering van uitvoerende kunstenaars niet per definitie wordt uitgesloten. Een provinciale taak ten aanzien van produktie houdt naar het idee van de commissie ook salariering van de uitvoerenden in. In de huidige situatie wordt in het algemeen gewerkt met behoud van uitkering. Aangezien naar onze mening subsidiëring per produktie plaatsvindt, kunnen ook geen structurele salarisverplichtingen worden aangegaan (met uitzondering voor het kinder- en jeugdtheater).
8. - afzetproblematiek kleine Brabantse groepen
De kleine groepen komen bijzonder moeilijk aan speelplaatsen. Voor een gedeelte ligt dat aan de kwaliteit van de voorstellingen, daarnaast is er in het algemeen te weinig kennis van de zakelijke kant. Men moet zich al met zoveel verschillende aspecten bezig houden, buiten het artistieke, dat met name de verkoop er vaak bij inschiet. Daardoor ontstaat een gevaarlijke vicieuze cirkel van weinig spe-

len, weinig mogelijkheden om de kwaliteit van de voorstellingen te toetsen en bij te schaven, waardoor de kwaliteit niet stijgt etc.

Er zou onderzocht moeten worden of een zakelijk steunpunt moet worden opgericht om de afzet van de groepen en de deskundigheid van groepen op dit terrein te bevorderen.

Naar ons idee zou dat de cirkel kunnen doorbreken. Financiering zou voor een gedeelte kunnen plaatsvinden door de provincie, voor een gedeelte door een vast bedrag zakelijke kosten bij dat steunpunt subsidiabel te stellen bij productieaanvragen en voor een gedeelte uit de verkoop van voorstellingen. We denken daarbij nadrukkelijk niet aan een nieuw kostbaar instituut en nadrukkelijk niet aan onderbrenging bij een commercieel bureau, wat voornamelijk geïnteresseerd zal zijn in groepen die op termijn mogelijk een grote afzet hebben.

9. - er verdwijnt talent naar de Randstad, door ontbreken van salariering of het perspectief daartoe (Villa Danthe heeft een kant en klare productie moeten stopzetten vanwege het vertrek van twee danseressen, Mario van Erp gaat een jeugdvoorstelling in Den Haag voorbereiden).

3. Opdrachtsubsidie

De commissie is van oordeel dat er geen essentieel verschil bestaat tussen het maken van een choreografie, het schrijven van een toneeltekst of het maken van een compositie. In alle gevallen is de artistieke tussenkomst van derden noodzakelijk om tot uitvoering van het artistieke produkt te komen. We vinden het van essentieel belang dat een produktie van een scheppend kunstenaar een garantie tot uitvoering heeft. We zouden er dan ook voor willen pleiten dat deze aanvragen niet meer afzonderlijk, maar als produktieaanvraag gedaan en beoordeeld worden.

Dat geldt ook ten aanzien van het verdwijnen van de Stichting ter bevordering van de Brabantse Scheppende Toonkunst. We zijn er geen voorstander van dat hiervoor een nieuwe koepel wordt opgericht. Afzonderlijke vragen kunnen als produkties worden bekeken.

Colofon

Uitgave:
provincie Noord - Brabant
Vormgeving omslag:
Dick Bakker OKAPI Eindhoven
Productie omslag:
Croon Litho en Druk
Vormgeving binnenwerk:
Maseland Grafische Vormgeving, Culemborg
Druk en bindwerk:
provincie Noord - Brabant